

Tampereen ammattikorkeakoulu

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Marika Haukka - Sirpa Ingman-Hartikainen - Sirkka Kauppi -

Niina Koponen - Anna-Liisa Mansukoski

KEHITTÄMISHANKE

**OPPIMISYMPÄRISTÖT MERKITYKSELLISEN OPPIMISEN
MAHDOLLISTAJANA**

Työn ohjaaja Kosti Nivalainen

Lappeenranta 12 / 2010

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Haukka Marika - Ingman-Hartikainen Sirpa - Kauppi Sirkka -
Koponen Niina - Mansukoski Anna-Liisa

Oppimisympäristöt merkityksellisen oppimisen mahdollistajana

59 sivua + 3 liitettä, 8 sivua
Joulukuu 2010
Työn ohjaaja Kosti Nivalainen

TIIVISTELMÄ

Kehittämishankkeen tehtävänä oli tuottaa tietoa erilaisista oppimisympäristöistä: fyysisestä ja sosiaalisesta oppimisympäristöstä sekä lähi- ja verkkoympäristöistä. Hankkeessa vertailtiin erilaisten taustatekijöiden vaikutuksista oppimisympäristökäsityksiin sekä etsittiin oppimisympäristöä koskevia kehittämiskohteita. Lisäksi hankkeen tavoitteena oli herättää yleistä keskustelua oppimisympäristöjen merkityksistä sekä kehittää opetuksen laatua. Aihetta käsiteltiin aikuiskoulutuksessa olevien lähihoitajaopiskelijoiden näkökulmasta.

Tiedonkeruu toteutettiin erään aikuisopiston sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille suunnatulla kyselyllä (N=84). Kysely koostui määrällisistä ja laadullisista kysymyksistä. Tiedonkeruun laadullinen aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin ja määrällinen aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin SPSS-ohjelman avulla.

Opiskelijat kokivat sosiaalisen oppimisympäristön lähes kauttaaltaan hyväksi sekä kouluttajien että opiskelijatovereiden kesken. Työssä oppiminen nähtiin myös hyvin myönteisenä ja merkittävänä oppimisen kannalta. Fyysisessä oppimisympäristössä kehittämistarpeet painoutuivat sisäilmaan, lämpötilaan, kalusteisiin, viihtyvyyteen sekä terveyteen. Lähiopetuksen määrän riittävyys jakoi vastaajat lähes tasavertaisesti puolesta ja vastaan. Verkko-opiskeluun suhtauduttiin yleisesti myönteisesti, mutta työskentelyyn kaivattiin lisää sosiaalista vuorovaikutusta sekä opettajien antamaa palautetta.

Hankkeesta saatuja tuloksia esitellään kyseisen aikuisopiston sosiaali- ja terveystieteiden osastossa sekä koko oppilaitoksessa sekä kansallisessa konferenssissa. Jatkossa hankkeesta saatua tietoa voidaan hyödyntää vertailtaessa eri alojen, eri-ikäisten opiskelijoiden, kouluttajien ja työelämän edustajien näkemyksiä oppimisympäristöistä.

Asiasanat: Oppimisympäristöt, aikuisopiskelu

Sisällysluettelo

1 UUSIA OPPIMISYMPÄRISTÖJÄ TARKASTELEMASSA.....	4
2 OPPIMINEN JA OPETTAMINEN ERILAISISSA OPPIMISYMPÄRISTÖISSÄ..	5
2.1 Oppimisympäristön määrittelyä	5
2.2 Fyysinen oppimisympäristö	7
2.2.1 Oppilaitokset fyysisenä oppimisympäristönä	7
2.2.4 Työpaikat oppimisympäristönä	10
2.3 Lähi- ja verkko-opetus oppimisympäristönä	11
2.4 Sosiaalinen oppimisympäristö	14
3 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN.....	19
4 OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSIÄ OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ	25
4.1 Opiskelijoiden näkemyksiä erilaisista oppimisympäristöistä.....	25
4.2 Fyysistä oppimisympäristöä kehittämässä	25
4.2.1 Oppilaitoksen fyysinen oppimisympäristö kehittämisen kohteena	25
4.2.2 Työssä oppiminen oppimisympäristönä, kehittämisen kohteena ohjaus ja resursointi	31
4.3 Lähiopetusta ja verkko-oppimisympäristöä kehittämässä.....	36
4.3.1 Lähiopetukseen liittyvät kehittämisajatukset	36
4.3.2 Verkko-oppimisympäristöön liittyvät kehittämisajatukset	39
4.4 Luokka-opetuksen sosiaalista oppimisympäristöä kehittämässä	46
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	52
LÄHTEET	57
LIITTEET	

1 UUSIA OPPIMISYMPÄRISTÖJÄ TARKASTELEMASSA

Elämme suurien muutosten aikaa, myös oppimisympäristöjen näkökulmasta. Ammatillisen opetuksen tutkinnon perusteet muuttuvat ja ne asettavat uusia haasteita oppilaitoksille ja opettajille. Tämä muutos on ollut merkittävä myös omilla työurillamme ja tulevaisuuden näkymät kiinnostavat. Ammatillisen opettajan työura näyttäytyy edessämme moninaiselle ja haastavalle.

Oppilaitoksissa oppimisympäristöjen muutos tuntuu konkreettisesti. Opetusta tapahtuu useissa eri toimipisteissä, verkossa yhä enenevässä määrin, autenttisissa ympäristöissä sekä mitä moninaisimpien ryhmien kanssa. Kouluttajan rooli opiskelijoiden opettamisessa ja ohjauksessa on muuttunut oppimisympäristöjen muuttuessa. Kouluttajalta vaaditaan valmiutta siirtyä eri tilanteista ja paikoista toiseen, vankkaa tietoteknistä osaamista ja ryhmänohjaustaitoja. Muutokset vaativat myös opiskelijoilta uudenlaisia taitoja, uskallusta heittäytyä muutoksen mukana ja oppimaan oppimista.

Tämä kehittämishankkeemme tarkastelee oppimisympäristöjen merkitystä aikuisopiskelijoiden opiskelussa. Kehittämishankkeemme tavoitteena on tuottaa tietoa oppimisympäristöistä ja niiden vaikutuksista oppimiseen, opiskelijoiden käsityksiä oppimisympäristöjen kehittämiskohteista ja vahvuuksista aikuiskoulutuksessa. Kehittämishankkeessamme vertaillaan erilaisia oppimisympäristöjä. Kehittämishankkeemme pohjalta herätämme yhteistä keskustelua oppimisympäristöjen merkityksestä ja pyrimme kehittämään opetuksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia aikuisopiskelussa.

Kehittämishankkeemme rakentuu kolmeen osaan; teoriataustassa käsittelemme oppimisympäristöjen määritelmiä ja erilaisia oppimisympäristöjä. Toisessa osassa kuvaamme kehittämishankkeeseemme liittyvän kyselyn suunnittelun, toteutuksen ja tulokset. Viimeisenä nostamme esiin kyselyn tuloksista nousevia johtopäätöksiä ja kehittämisajatuksia.

2 OPPIMINEN JA OPETTAMINEN ERILAISISSA OPPIMISYMPÄRISTÖISSÄ

2.1 Oppimisympäristön määrittelyä

Nykypäivän koulussa pidetään tärkeänä tietoja ja taitoja, joita yksilö tarvitsee globaalissa, moniarvoisessa ja monimuotoisessa yhteiskunnassa. Tiedon tulva ja nopea uusiutuminen sekä uudenlaiset oppimiskäsitykset ja opetusmenetelmät asettavat myös oppimisympäristölle uusia haasteita. (Nuikkanen 2006, 10.) Samat haasteet koskevat sekä perusopetusta sekä aikuisopetusta. Opiskelijat tarvitsevat taitoja tiedonhankintaan, kommunikaatio- ja yhteistyötaitoja sekä aktiivista osallistumista.

Oppimisympäristö ymmärrettiin aikaisemmin ahtaimmillaan luokkahuoneeksi, joka on suljettu tila muusta maailmasta. Oppimisen perusasetelma on muuttunut ratkaisevasti. Perinteisestä opettaja- ja luokkakeskeisyydestä siirtyminen on laajentanut oppimisympäristöajattelua, ja on löydetty uudenlaisia tapoja oppia ja opettaa. On pyritty opettajalähtöisyydestä oppijälähtöisyyteen. Erilaisia oppimisympäristöjä hyödynnetään osana oppilaitoksessa tapahtuvaa opiskelua. Oppijan ja oppimisympäristön merkitystä korostava oppimisenäkemyks edellyttää tarkastelemaan ympäristön piirteitä ja opettajan roolia uudella tavalla. Opettaja toimii enevästi oppimisympäristön suunnittelijana. Aikaisemmin työ painottui pääosin asiantuntijuuteen. (Manninen ym. 2007, 7-12.)

Oppimisympäristö – termi pohjautuu Uljensin (1997) malliin, jossa erotetaan opetus (opettajan toiminta), opiskelu (opiskelijan toiminta) ja oppiminen (tulokset, kognitiiviset muutokset). Termi oppimisympäristö painottaa oppilaan tavoitteellista ja tietoista toimintaa, jonka avulla pyritään hankkimaan, prosessoimaan, muistamaan ja soveltamaan uutta tietoa. Oppimisympäristö voidaan ymmärtää olevan myös formaalin koulujärjestelmän ja oppilaitoksen ulkopuolella. Opettaja hyödyntää työssään oppimisympäristöjen oppimista tukevia piirteitä systemaattisesti. (Manninen ym. 2007, 11.)

Vahtivuori, Wager ja Passi (1999) määrittelevät oppimisympäristön puolestaan opiskelijan aktiivista opiskeluprosessia varten järjestetyksi tilaksi, jossa tavoitteena on opiskelijan oppimisen mahdollisuuksien edistäminen. Terminä oppimisympäristö

korostaa oppimisprosessia ja siihen tarvittavaa fyysistä tilaa. Kyseessä on opettajan tai kouluttajan suunnittelema ja rakentama tila. (Manninen ym. 2007, 11.)

Wilson (1996) laajentaa määritelmää. Oppimisympäristö on paikka tai yhteisö, jossa ihmisillä on käytössään erilaisia resursseja, joiden avulla he voivat oppia ymmärtämään erilaisia asioita ja kehittämään mielekkäitä ratkaisuja erilaisiin ongelmiin (Manninen ym. 2007, 15).

Mannisen ym. (2007) mukaan oppimisympäristöön sisältyy aina fyysinen, sosiaalinen (henkinen) psykologinen, tekninen ja didaktiivinen ulottuvuus. Fyysinen, sosiaalinen ja tekninen ulottuvuus eivät kuitenkaan luo ympäristöstä oppimisympäristöä, vaan tarvitaan myös didaktiivisia oppimista tukevia tavoitteita, joiden varaan opetus ja oppiminen on rakennettu. Yleinen määritelmä suomalaisessa kirjallisuudessa on, että oppimisympäristö on paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoitus on edistää oppimista (Manninen & Pesonen 2007).

Didaktiivisen ajattelun kehityslinjan muutokset opettajajohtoisesta yhteistoiminnalliseen oppimiseen sisältää ”olennaisen” oppimiskäsityksen muutoksen behaviorismista humanistiseen ja konstruktiviseen kasvatustilafilosofiaan. Etenkin aikuisdidaktikassa painotus on konstruktivistinen, jolloin oppiminen on yhteistoiminnallista ja vuorovaikutteista. Kouluttaja mahdollistaa oppimista oppimisympäristön suunnittelulla, ja opiskelija on aktiivinen osallistuja. (Manninen ym 2007, 12.)

Oppimisympäristöt voidaan jäsentää viiteen näkökulmaan, jotka kuvaavat erilaisia mielikuvia tai todellisuutta koskevia yksilöllisiä käsityksiä, joita eri ihmisillä on oppimisympäristöstä: Fyysinen näkökulma oppimisympäristöstä tarkoittaa tilaa ja rakennusta, jolloin taustateorianäkökulmaksi toimivat arkkitehtuuri ja tilasuunnittelu. Sosiaalisessa näkökulmassa oppimisympäristöä tarkastellaan vuorovaikutuksena, joka pohjautuu sosiaalipsykologiaan, ryhmäprosessiin, ajatteluun ja kommunikaatioon. Teknisesti oppimisympäristöä tarkastellaan opetusteknologian näkökulmasta Paikallinen näkökulma käsittää oppimisympäristön paikat ja alueita. Didaktiivisessa näkökulmassa arvioidaan oppimisympäristöä oppimista tukevana ympäristönä käsittäen mm. oppimateriaalit, oppimisen tuen, didaktiiviset ja pedagogiset haasteet. (Manninen ym 2007, 35 – 41.)

Opetushallitus laajentaa fyysisen opiskelijaympäristön koskevan koulua ympäristöineen –sekä rakennettua että luonnon ympäristöä. Koulun fyysinen sijainti, kylä tai kaupunki

on osa oppimisympäristöä. Esim. kirjastot, teatterit, museot ja työpaikat kuuluvat siihen. (Nuikkinen 2006, 16.)

Opetushallituksen mukaan oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Keskeistä olisi, että oppimisympäristö, jonka opettaja ja oppilaat yhdessä luovat, olisi avoin uusille ideoille ja kannustaisi opiskelijoita ihmettelemään. Kysymyksen tekeminen on yleensä tyypillistä opettajille. Tutkivassa oppimisessa keskeistä ovat opiskelijoiden tekemät omat kysymykset. Opettajan tuleekin miettiä, miten saada luotua erilaisia sosiaalisia konteksteja, joissa kysymyksiä herää. (Eteläpelto & Rasku-Puttonen 1999, 181 - 205.)

Mannisen mukaan (2000, 45) oppimisympäristö eroaa perinteisestä luokkaympäristö-opetuksesta seuraavilla tavoilla: 1) oppimisympäristössä korostuu oppijan oma aktiivisuus ja itseohjattu opiskelu, 2) opiskelu tapahtuu ainakin osittain joko simuloitussa tai todellisessa reaali maailman tilanteessa, 3) opiskelijoilla on mahdollisuus olla suoraan vuorovaikutuksessa opittavan asian kanssa, 4) opetuksen suunnittelussa korostuu ongelmakeskeisyys oppiainekeskeisyyden sijaan, 5) opiskelu on kokonaisvaltainen ja pitkäkö prosessi lyhytkestoisten oppituntien sijaan, 6) opiskelijan tukena on tukihenkilöitä ja asiantuntijoita ja 7) opettajan rooli muuttuu tiedon jakajasta organisoijaksi ja tukihenkilöksi.

2.2 Fyysinen oppimisympäristö

2.2.1 Oppilaitokset fyysisenä oppimisympäristönä

Fyysinen oppimisympäristö muodostaa osan opiskelijan ja oppilaitoksen henkilöstön elinympäristöä. Elinympäristö puolestaan vaikuttaa merkittävästi yksilön hyvinvointiin, terveyteen ja elämänlaatuun. Tarkasteltaessa oppimisympäristö fyysisestä näkökulmasta huomio kiinnittyy oppilaitoksen tiloihin ja rakennuksiin. Oppimisympäristön fyysiset olosuhteet voivat Nuikkisen (2006) mukaan määrätä tai rajoittaa käyttäytymistä, ja parhaimmillaan ympäristö antaa oppijalle mahdollisuuksia, kimmokkeita ja herätteitä.

Historian kuluessa fyysinen oppimisympäristö on heijastanut pitkälti oppimiskäsityksiä. Perinteisten oppilaitosten ja luokkahuoneiden rakenne pohjautuu Antiikin ajan ja luostareiden koulutuskäyttöihin tarkoitettuihin tiloihin. Luokkatila oli tarkoitettu ryhmäopetukseen, jossa toistuu tietty istumajärjestystä ja opetus toteutetaan yksisuuntaisena viestinä opettajalta oppijalle. Opetus oli tiedon siirtoa ja kopiointia. Mielipiteiden vaihtoon ei annettu mahdollisuutta, koska kirkon oppien sisältöä ei ollut oikeutta kyseenalaistaa. (Manninen ym. 2007, 59) Oppimiskäsitys noudatti puhtaasti behaviorismin periaatteita. Tämän päivän oppimiskäsityksiä leimaavat kognitivismi ja konstruktionismi, vaikka opetustilat noudattavatkin usein vielä historian perinteitä.

Fyysiset olosuhteet painottuvat etenkin koulujen ja oppilaitosten suunnittelussa. Tämän päivän modernissa koulusuunnittelussa huomioidaan enenevästi erilaisten ryhmätöiden ja keskustelun mahdollistavien tilojen tarve luokkahuoneiden rinnalla. Luontaista vuorovaikutusta ja tiedon jakamista pyritään tukemaan erilaisin tilaratkaisuin kuten rakentamalla yleisiä auloja oppilaitoksiin. Suunnittelussa pyritään huomioimaan lisäksi tilojen turvallisuus, viihtyvyys, mukavuus ja terveellisyys. Turvallisuustekijät painottuvat erityisesti tänä päivänä kouluissa lisääntyneen väkivallan vuoksi. (Manninen ym. 2007, 38.)

Osa fyysisistä oppimisympäristöä kuvaavista suureista on mitattavissa konkreettisesti. Koulurakennuksen valaistus, lämpötila, ilman epäpuhtaudet, melu ja ilman vaihtuvuus ovat selkeästi mitattavia arvoja. (Manninen ym. 2007, 38.) Tässä työssä on rajattu fyysiset raja-arvot työn ulkopuolelle.

Fyysisen tilan ja ympäristön merkitystä ja vaikutuksia oppimiseen on tutkittu hyvin vähän. Nykyisin opetuksessa korostuvat yhä enemmän opiskelijakeskeiset työmuodot kuten erilaiset pienryhmät, itsenäinen tiedonhankinta ja erilaisten tietotekniikan oppimismenetelmien käyttäminen. Oppilaiden yksilöllisiä eroja pyritään huomioimaan ja saman opetusryhmän opetusta eriytetään tarvittaessa. (Manninen ym. 2007, 65 – 67.)

Viime vuosina on ymmärretty myös opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden merkitys oppimiseen. Home- ja ilmanvaihto-ongelmat heikentävät opiskelijoiden ja opettajien hyvinvointia ja ovat usein peruskorjausten syinä. Huono sisäilma vaikuttaa tutkitusti myös oppimistuloksiin. Perusopetukseen liittyvät ohjeistot sisältävät kriteerit erilaisten tilojen (esim. opiskelutilat, hygienia-tilat ja käytävät) ja ympäristön fysikaalisista (esim. sisäilma, ilmanvaihto ja valaistus) ominaisuuksien

suunnitteluun. Ammatillisessa koulutuksessa korostuu erityisesti työturvallisuusnäkökulma. (Manninen ym. 2007, 64.)

Opetuksen lisäksi opettajan työ sisältää fyysiseen oppimisympäristöön liittyvää valintaa ja suunnittelua. Erikokoisia opetustilat ja tilojen muunneltavuus mahdollistavat erilaisten opetusmenetelmien käytön opetuksessa. Oppilaitoksen ikä asettaa omat rajaehdot valinnanmahdollisuuksille. Vanhoissa oppilaitoksissa tilojen uudelleen rakentamisen mahdollisuudet voivat olla rajallisia, mutta luokkahuoneiden sisäisillä tilaratkaisuilla voidaan vaikuttaa fyysiseen oppimisympäristöön. Fyysisessä oppimisympäristössä myös kalusteet vaikuttavat oppimiseen. Työpöydät ja työtuolit tulisi mitoittaa käyttäjänsä mukaisesti ja huomioida myös niiden oikea ergonominen muotoilu. Tämän lisäksi kalusteiden tulisi olla helposti ryhmiteltäviä ja siirreltäviä ja osan kalusteista myös säädettäviä erikokoisia opiskelijoita varten. (Nuikkinen 2006, 130.)

Tilaratkaisut ja opetustilat huonekalujen sijoittelu luokkahuoneessa kuvaavat myös vallitsevaa oppimiskäsitystä. Perinteinen luokkahuoneen istumajärjestys perustuu edelleen opettajälähtöiseen, tietoa välittävään ja esittävään opetustapaan. Oppimiskäsitys heijastaa behavioristisia tunnuspiirteitä opetuksessa. Oppilaat ovat asettuneet opettajaa ja hänen käytössään olevaan tieto- ja viestintäteknikkaa kohti. Opiskelija vastaanottaa tietoa ja oppilaiden ja oppilaiden välinen vuorovaikutus on vähäistä (Nuikkinen 2006, 65.)

Saman luokkatilan kalusteet voidaan myös muunnella ryhmitöitä mahdollistavaan asetelmaan. Opettaja on edelleen tiedon välittäjän roolissa keskeisesti vallitsevassa tilassa. Opiskelijoilla on mahdollisuus ryhmitöihin, ajatusten vaihtamiseen ja vuorovaikutukseen. Engeströmin (1990) mukaan asetelma soveltuu kognitiiviseen didaktiikkaan perustuviin opetustilanteisiin.

Yhteistoiminnallista ja tutkivaa oppimista voidaan samoin mahdollistaa kaluste- ja istumajärjestelyin luokkatilassa. Luokkaan rakennetaan pieniä ns. sivutyöpisteitä, jotka mahdollistavat yksilön ja parityöskentelyn, joiden tuloksia voidaan raportoida ja työstää edelleen isommassa ryhmässä. Opettaja toimii oppimisen tukena ja ohjaajana. Oppimiskäsitys noudattaa ns. sosiaalisen konstruktivismin periaatteita ja opetusmenetelmiä. (Nuikkinen 2006, 67.)

Luokan tilaratkaisuilla voidaan rikkoa perinteinen opettaja-opiskelija – asetelma, jolloin pöydät ja tuolit asetetaan ympyrämuotoon normaalia neuvottelu ja kokoustilannetta

muistuttaen. Opiskelijoilla ja opettajalla on samanlainen mahdollisuus osallistua yhteisen tiedon jakamiseen. Opetustilanne on tasa-arvoinen ja demokraattinen lähtökohdiltaan, mutta opettajan rooli on keskeinen oppimisen tavoitteiden saavuttamisessa. Pöydät tarjoavat työskentelytason ja korostavat tiedon tekstisidonnaisuutta sekä määrittävät tilanteen muodolliseksi. (Nuikkinen 2006, 68.)

Kehämäinen asetelma ilman pöytiä rikkoo puolestaan täydellisesti istumajärjestyksen. Pöytien puuttuminen tekee ryhmästä epämuodollisen ja yhteinen työskentely pohjautuu osanottajien tiedon muistamiseen ja kokemuksiin. Toimintatapa vaatii osallistujilta avoimuutta ja luottamuksellisuutta ja soveltuu etenkin aikuiskoulutukseen tai vertaisryhmien kokoontumisiin. Kyseisissä oppimistilanteissa toteutuvat humanistinen ja kriittinen didaktiikka. (Nuikkinen 2006, 68.)

2.2.4 Työpaikat oppimisympäristönä

Ammatilliseen koulutukseen liittyy keskeisesti työelämässä tapahtuva työssä oppiminen. Työssä oppimisen termi korostaa työharjoittelu - käsitteeseen verrattuna opiskelijan oppimista työssä, aidoissa työpaikoissa. Työssä oppimisella nähdään olevan myös yhteiskuntaa ja yrityksiä palvelevia merkityksiä. (Markkanen 2007, 16.) Tässä kehittämishankkeessa työssä oppiminen – käsite pohjautuu OPH:n linjaukseen, aikuiskoulutuksen työssä oppimisen käsitteen määrittelystä.

Työssä oppimisessa keskeisiä tekijöitä ovat:

- Oppiminen on organisoitua, ohjattua ja tavoitteellista
- Oppiminen tapahtuu työpaikoilla tai aidoissa työympäristöissä
- Ammatin vaatima osaaminen opitaan yhteistyössä työelämässä ja oppilaitoksen teoriaopintojen avulla
- Osaamisen vaatimukset tunnistetaan, jotta niihin voidaan vastata
- Kokemusten kautta tapahtuva ajattelu ja oppiminen korostuvat
- Yhteistoiminnallinen oppimisen tärkeys
- Oppijan reflektiivisten valmiuksien merkityksen korostuminen
- Oppijan motivaation tärkeys
- Henkilökohtaistamisen tarve; jo opittu huomioidaan työssä oppimisessa
- Oppimisen kokonaisuudet räätälöidään opiskelijan osaamisesta ja työelämän tarpeista käsin (Komonen 2002)

Aidot työskentely-ympäristöt ovat merkityksellinen oppimisympäristö ja tarjoavat käytännönläheistä ja motivoivaa oppimista. Aidoissa työtilanteissa työskentely ja työympäristöt ovat edellytys opiskelijan ammatilliselle kasvulle. Työssä oppiminen toiminnallistaa oppimista, kun opiskelija pääsee soveltamaan koulun teoriaopinnoissa opittuja tietoja ja taitoja. Fyysisenä oppimisympäristönä työpaikka on usein vaativampi ja monipuolisempi kuin perinteinen ja turvallinen oppilaitos. Työpaikat tarjoavat opiskelijoille kuitenkin oppimisympäristönä laajempia oppimismahdollisuuksia kuin oppilaitokset. Työpaikoilla opiskelijoiden toimintaa ohjaavat myös käytännön tilanteissa vaikuttavat ympäristötekijät. Yleensä työssä oppiminen koetaan motivoivaksi ja innostavaksi oppimisympäristöksi (Markkanen 2007, 27 - 36.)

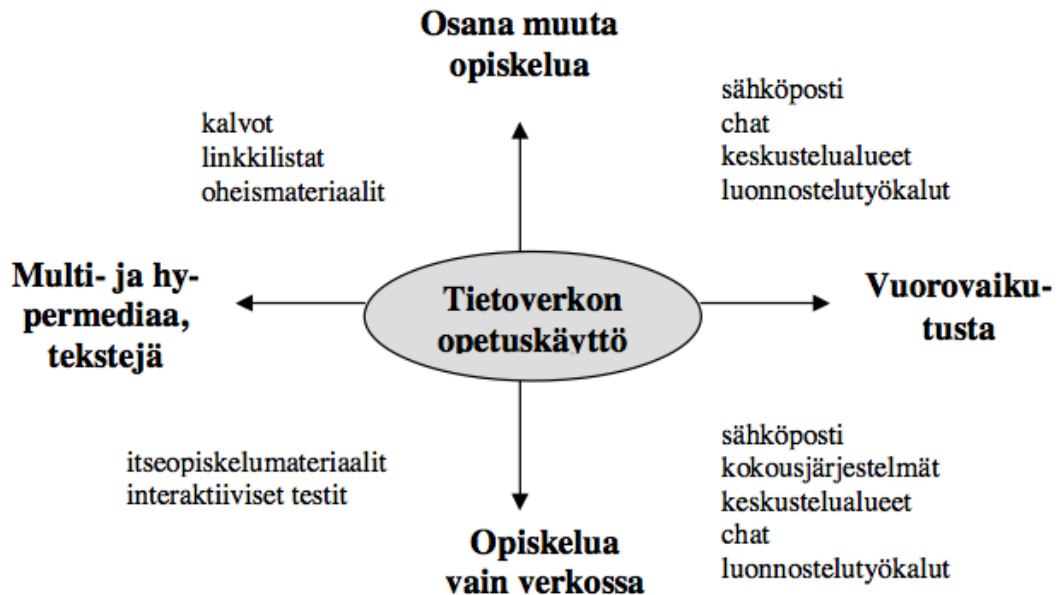
Työpaikat voivat olla oppimisympäristönä opiskelijalle myös sinänsä oppimisen lähde. Siinä opitaan ja siitä myös opitaan. Tärkeimpinä työssä oppimista edistävinä ympäristöinä voidaan nähdä työympäristöt (fyysiset työympäristöt tiloineen, laitteineen ja välineineen), työyhteisöt (ihmisten muodostamat sosiaaliset ja yhteistoiminnalliset ympäristöt, joilla ei välttämättä ole aina pysyvää fyysistä ympäristöä), tiimit, työelämän projektit ja virtuaaliset oppimisympäristöt. Työpaikkojen oppimisympäristöissä ovat opettajan asemassa työpaikan ohjaajat ja muu henkilöstö. (Komonen 2002.)

2.3 Lähi- ja verkko-opetus oppimisympäristönä

Lähiopetus tarkoittaa yleensä opettajan johdolla tapahtuvaa opetusta ja ohjausta, joka tapahtuu oppilaitoksissa tai muissa fyysisissä ympäristöissä. Olennaista on opettajan ja opiskelijan samanaikainen läsnäolo samassa tilassa. (Salmio & Mäkelä 2009, 18.) Etäopetuksen käsite erottaa opiskelijan ja opettajan fyysisen läsnäolon velvoitteen. Etäopetuksessa opettaja ja opiskelija voivat olla vuorovaikutuksessa esimerkiksi sähköpostitse tai sähköisiä oppimisalustoja hyödyntäen. Etäopiskelun rinnakkaistermiksi mainitaan verkko-opetus sekä monimuoto-opetus. (Salmio & Mäkelä 2009, 17; YSA 2010.) Verkko-oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimisympäristöä, joka on rakennettu verkkoon, esimerkiksi Internetiin. Verkko-oppimisympäristössä käytetään oppimisen tukena erilaisia menetelmiä, kuten hypermediaa, keskustelualueita, interaktiivisia Internet-sivustoja. Verkko-oppimisympäristössä olennaista on myös vahva vuorovaikutteisuus, jossa hyödynnetään sähköpostin lisäksi esimerkiksi keskustelupalstoja, chat-ohjelmia ja videoneuvotteluohjelmia. (Manninen 2003, 28.)

Verkko-opetusta voidaan jaotella ohjattuun verkko-opiskeluun, verkossa tapahtuvaan itseopiskeluun sekä lähi- ja verkko-opetuksen yhdistelmään. Ohjatussa verkko-opetuksessa pääpaino on yhteisöllisessä työskentelyssä. Opettaja ja opiskelijat ovat vuorovaikutuksessa hyödyntäen verkkoa. Ohjattu verkko-opiskelu voi sisältää verkossa tehtäviä yksilö-, pari- ja ryhmätöitä, vuorovaikutusta esimerkiksi keskustelupalstoja hyödyntäen. Verkossa tapahtuva itseopiskelu tarkoittaa opiskelua, jossa opiskelija opiskelee itsenäisesti verkossa olevan aineiston ja ohjeiden avulla. Itseopiskeluun voi sisältyä erilaisia tehtäviä. Itseopiskelussa opettajan antama ohjaus on vähäistä eikä siihen välttämättä liity vuorovaikutusta muiden opiskelijoiden kanssa. Lähi- ja verkko-opetuksen yhdistelmässä nämä kaksi tapaa yhdistyvät, opiskelua tapahtuu ohjatusti opettajan ohjauksessa lähiopetuksessa sekä verkossa itseopiskeluna ja ohjatusti verkko-opetuksena. (Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2010).

Manninen kuvaa verkkoa oppimisympäristönä neljän ulottuvuuden kautta (kuvio 1). Olennaista verkko-oppimisympäristössä on oppimateriaalien ja vuorovaikutuksen tasot. Verkko-oppimisympäristöä käytettäessä osana muuta opiskelua vuorovaikutusta opiskelijoiden ja opettajan kesken tapahtuu sähköisten viestimien (sähköposti, chat, keskustelupalstat) avulla, kuten myös pelkästään verkossa tapahtuvassa opiskelussa. Olennaisin ero liittyy Mannisen kuviossa opiskelumateriaaliin. Kun verkko-oppimisympäristöä hyödynnetään osana muuta opiskelua, materiaalit ovat lähinnä kalvoja, linkkilistoja ja oheismateriaaleja. Kun oppimisympäristönä on pelkästään verkko, itseopiskelumateriaaleina käytetään multi- ja hypermediaa sekä erilaisia interaktiivisia testejä. (Manninen 2003, 29.)

KUVIO 1: Teknologisen oppimisympäristön ulottuvuudet (Manninen 2003, 28)

Mielekästä ja merkityksellistä oppimista verkkoympäristössä toteuttavat monet eri tekijät. Erinomaisen tärkeää on verkko-opiskelussa opiskelijan oma aktiivisuus ja toiminnallisuus (esim. tehtävien tekeminen, aineiston muokkaaminen, testien tekeminen). Aktiivisuus edellyttävät opiskelijan sitoutumista opintoihin ja itseohjautuvuutta. Toinen verkko-opintojen mielekkyttä lisäävä tekijä on toiminnan tavoitteellisuus. Tavoitteellinen toiminta lisää opiskelijoiden motivaatiota opintojen suorittamiseen. Tavoitteellisuus vaatii opiskelijoilta ajankäytön suunnittelua ja kokonaisuusien hahmottamista. Opiskellessaan verkossa, kuten kaikissa muissakin oppimisympäristöissä, opiskelijan näkökulmasta merkityksellistä on saavutetun tiedon ja opin liittäminen jo aiemmin opittuun tietoainekseen eli konstruktivisuus. Olennaista on myös opittavan asian hahmottaminen oikeisiin tilanteisiin ja lopulta tiedon soveltaminen, eli opitun siirrettävyys. Mielekästä oppimista tukee vuorovaikutteisuus, asioiden yhteinen pohdiskelu ja ratkaisujen etsiminen yhteisöissä. Verkko-oppimisympäristöä hyödynnettäessä opettajalta saama tuki ja palaute on osa mielekästä ja merkityksellistä oppimiskokemusta. (Nevgi & Juntunen 2005, 45-80).

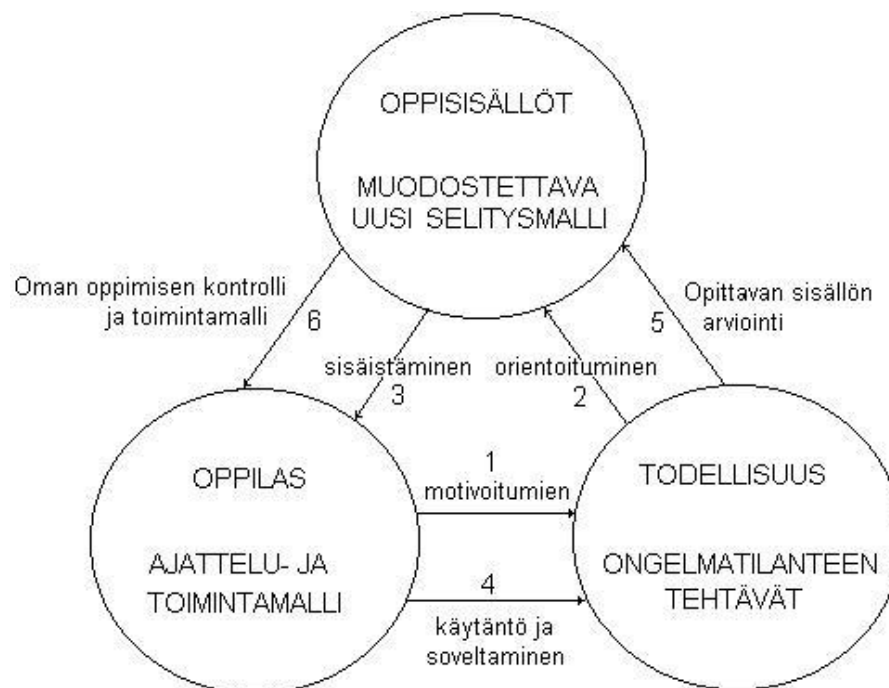
Opetushallituksen selvitys koulutuksen järjestäjille, kouluttajille sekä opiskelijoille selvitti opetuksen ja ohjauksen riittävyttä sekä oppimisympäristöjen käyttöä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tutkimukseen osallistuneiden tahojen näkemykset lähiopetuksen riittävydestä vaihtelivat merkittävästi. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan lähiopetustuntien määrä oli riittämätön erityisesti ammattiaineiden opiskelussa.

Lähiopetuksen vähenevistä resursseista huolimatta harva kouluttaja hyödynsi toisenlaisia oppimisympäristöjä oppimisen tueksi. Ammatillisessa peruskoulutuksessa opettajista vain reilulla 70%:lla oli käytettävissään sähköisiä oppimisalustoja (esim. Moodle) ja vielä vähemmällä osalla (57%:lla) vastaajista sähköinen oppimisympäristö oli aktiivisessa käytössä. Opiskelijoiden valmiudet käyttää erilaisia oppimisympäristöjä olivat hyvät. Opiskelijat toivoivat erilaisten oppimisympäristöjen monipuolisempaa käyttöä. (Salmio & Mäkelä 2009, 31-88.)

Vainionpää (2006) tarkasteli erilaisia oppijoita ja oppimateriaaleja verkko-oppimisympäristössä. Opiskelijoiden kokemukset verkosta oppimisympäristönä olivat myönteisiä. Opiskelu verkko-oppimisympäristössä koettiin monipuoliseksi ja hyödylliseksi. Verkko-opintojen suureksi eduksi nähtiin sen riippumattomuus ajasta ja paikasta, jolloin opintojen etenemiseen sai itse vaikuttaa. Toisaalta myös verkko-oppimisessa ajankäytölliset ongelmat haittaavat opiskelua ja saattavat olla esteenä oppimisele. Verkko-oppimisympäristössä oppimateriaalin laadulla on suuri merkitys oppimisen merkityksellisyyden kokemukselle ja onnistumiselle. Erityisesti aikuisopiskelijat kokivat verkko-oppimisympäristön mielekkääksi ja sen helpottavan osaltaan perhe-elämän yhteensovittamista opiskelun kanssa. Opiskelijat korostivat, että heidän tulee saada riittävästi ohjausta verkko-oppimisympäristön käyttämiseen. Myös opettajien rooli verkko-oppimisympäristössä on tärkeä, opiskelijat toivoivat opettajalta saatavilla oloa sekä palautetta omasta työskentelystään myös verkossa. (Saariaho 2007, 23-25; Vainionpää 2006, 186-194.)

2.4 Sosiaalinen oppimisympäristö

Engeströmin mukaan (1990) opetuksen tarkoituksena on saada aikaan korkealaatuista oppimista. Oppiminen nähdään monivaiheisena prosessina, jossa opettajalla on merkittävä rooli. Opettaja omalla toiminnallaan vaikuttaa oleellisesti siihen pystyvätkö oppilaat vaiheistamaan opiskelunsa järkevästi ja toteuttamaan eri vaiheet riittävän perusteellisesti. Hän kuvaa, että opiskelija opiskellessaan omaksuu opittavaa asiasisältöä, mutta myös erilaisia opiskelutaitoja. Opiskelutaidon ja opittavan asiasisällön omaksumista voidaan edistää hyödyntämällä oppilaiden välistä sosiaalista vuorovaikutusta. Esimerkiksi uuden orientaatioperustan muodostamista, sisäistetyn periaatteen ulkoistamista sekä luovaa soveltamista vaativissa oppimistilanteissa olisikin opiskelijoiden annettava keskustella erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista pareittain tai pienissä ryhmissä. (Engeström, 1990, 58.) Kuvio 2 kuvaa täydellisen oppimisen mallia.

KUVIO 2: Engeströmin (1981) täydellisen oppimisen malli (12)

Opettaja peilissä (2009, 140) Viskari tuo esille mm. sen kuinka useimmat ryhmätyömenetelmät tavoittelevat hallittua ja tehokasta opetustilannetta. Työskentelystä voi kuitenkin tulla teknistä ja muodollisesti sujuvaa, mutta aitoon opiskelijan kohtaamiseen tilanteessa ei päästä.

Viskari (2009) tuo esille, että aito kohtaaminen oppimistilanteissa edellyttää dialogia, jossa on kysymys rakkaudesta. Tämä edellyttää nöyryyttä, uskoa ihmiseen, toivoa sekä sitoutumista kriittiseen ajatteluun. Opettaja ja opiskelija kohtaavat toisensa tasavertaisina, olemalla läsnä kokonaisena ihmisenä avoimessa yhteydessä toiseen. Tämä luo mahdollisuuden opettajalle sekä opiskelijalle ymmärtää, jäsentää sekä rakentaa yhdessä merkityksiään todellisuudesta.

Aito dialogi edellyttää turvallista ja avointa ilmapiiriä, jossa uskaltaudutaan avautumaan keskusteluun ilman pelkoa väärästä vastauksesta tai epäonnistumisesta. Jokaisen tulisi voida olla oma itsensä. Olisi ymmärrettävä toisen ihmisen erilaisuus omaan itseensä verrattuna ja kohdattava hänet tästä lähtökohdasta (Viskari 2009, 140) Tämä asettaakin kaikki ryhmän jäsenet merkittävään rooliin. Jokaisella on vastuu omasta oppimisesta, mutta toisaalta omalla käytöksellä on vaikutusta toisten oppimiseen. Itsetuntemus, omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen sekä hyväksyminen ovat niitä keskeisiä asioita, jotka tulevat esille vuorovaikutustilanteissa. Jos tiedostaa

opettajana sekä opiskelijana itsensä, pystyy paremmin myös tunnistamaan ryhmän sisällä olevia erilaisia oppijoita ja heidän tapojaan käsitellä oppimista sosiaalisissa tilanteissa.

Dialogin tavoittaminen vaatii, että opettajan ja opiskelijan erilaiset maailmat kohtaavat. Aloitusvaihe uuden ryhmän kanssa on tärkeä dialogisen tilan syntymisen kannalta. Ei riitä, että opiskelijat ottavat vastuun tehtävistä, sitoutuvat työskentelytapoihin ja oppimistavoitteisiin. Erityisen tärkeää on, että syntyy luottamuksellinen ja avoin ilmapiiri oppimiselle. Se edellyttää jokaisen halua jakaa yhteinen oppimistilanne ja tuntee toinen toisensa. (Viskari 2009, 140.)

Jokainen meistä tuo oppimistilanteisiin menneisyydessä olevat negatiiviset ja positiiviset kokemukset ja suhtautuminen oppimistilanteissa voi ”värittyä” näiden kokemusten kautta. Heräsikin ajatus, että kuinka paljon nämä kokemukset ovat vaikuttamassa meidän oppimiseen ja ryhmän jäsenenä toimimiseen erilaisissa oppimistilanteissa. Kuinka pystyisimme kasvamaan ja kehittämään itseämme tässä asiassa ja siten olla edistämässä vuorovaikusta sekä oppimista esim. luokassa. Viskari (2009, 141) nostaakin esille opettajan roolista dialogissa sen, että opiskelijan avautuminen dialogiin edellyttää opettajalta ammattitaitoa sekä herkkyyttä. Jos pitäytyy opettajan perinteisessä roolissa, etäisenä sekä kontrolloivan, astuu ryhmän ylä- ja ulkopuolelle ja siten myös ulos dialogin mahdollisuudesta.

Opetushallituksen oppimisympäristöhankkeita käsittelevässä verkkojulkaisussa tarkastellaan mm. yhteisöllistä oppimista ja sen kehittämistä eri projektien avulla. Oulun kaupungin opetustoimen projektissa Tulevaisuuden osaajat Oulujoella - hankkeen painopisteenä on samanaikaisuusopettajuus, henkilökohtaisten kannettavien tietokoneiden käyttö yhteisöllisen oppimisen apuvälineenä ja pedagogisten toimintamallien kehittäminen. Tässä hankkeessa saatiin tuloksena mm. ryhmissä tapahtuvaa oppimista tietoverkkoja hyödyntämällä. Tällöin yhteisöllisyyden edistämisen lisäksi korostuivat opiskelijan oma vastuu omasta oppimisesta ja opettajan ohjauksellisen roolin korostaminen oppimisprosessissa. Onkin hyvä tarkastella oppimista ja sen edistämistä useasta eri näkökulmasta. Erilaiset ajankohtaiset hankkeet, joissa huomioidaan sosiaalinen oppimisympäristö mm. verkossa, ovat edistämässä uusien menetelmien käyttämistä yhteisöllisyyden lisäämiseksi opiskelijoiden keskuudessa. (OPH 2009)

Koulun sosiaalisen oppimisympäristön keskeinen kriteeri on oppilaiden välisen vuorovaikutuksen laatu. Opettajan tehtävänä on valita sellaiset pedagogiset lähestymistavat, jotka tukevat sosiaalista vuorovaikutusta. Esimerkiksi yhteistoiminnallisen menetelmän käyttö on erityisen suositeltavaa silloin, kun luokassa työskentelee myös erityistä tukea tarvitsevia oppilaita. (Ikonen & Virtanen 2004, 28.)

Sosiaalisten suhteiden ja psyykkisten tekijöiden erotteluun oikeisiin osa-alueisiin on haastavaa, joten joissakin kohdissa käsittelemme niitä yhdessä. Opetushallituksen (2004) määrittämisen mukaan sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttavat vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvät tekijät. Sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttaa oppimista tukevat verkostot. Koulun sisäiseen verkostoon kuuluvat opiskelijan perhe, opettaja, koulun muu henkilökunta, opiskelijatoverit, ystävät ja koulun opiskelijahuolto. Ulkoiseen oppimista tukevaan verkostoon kuuluvat esimerkiksi työvoimatoimisto, oppisopimuskeskus ja opintotoimistot. (Kepanen, 25.8.2009.)

Yhteistoiminnallisuuden periaatteet tukevat konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaista opiskelua. Yhteistoiminnallisuus ei kuitenkaan ole opetusmenetelmä vaan pedagoginen suuntaus, sosiaalinen oppimisteoria tai oppimiskäsitys, jossa "oppilaan kognitiiviset ja metakognitiiviset prosessit kietoutuvat sosiaalisen oppivan yhteisön toiminnoiksi, joissa sosiaaliset ilmiöt ja ominaisuudet ohjaavat oppimista ja yhteisön kehitystä" (Sahlberg & Leppilampi 1994, 162).

Oppimisympäristössä jokaisen tulisi tuntea olonsa turvalliseksi ja kokea, että omat käsiteltävissä olevaan aiheeseen liittyvät kysymykset ja mielipiteet ovat tervetulleita ja tärkeitä. Opettajan suhtautuminen oppilaiden tekemiin kysymyksiin on merkittävää. Luokan vuorovaikutuskulttuurissa saatetaan tarvita muutoksia, kun tavoitteeksi asetetaan tutkivassa oppimisessa itseohjautuvasti toimivat oppilaiden muodostamat asiantuntijaryhmät. Opettajan tehtäväksi nousee hedelmällisen vuorovaikutuksen edistäminen pienryhmissä. (Eteläpelto & Rasku-Puttonen 1999, 181-205.)

Avoin ja monipuolinen vuorovaikutus on tasa-arvoista keskustelemista ja kuuntelemista opettajan ja opiskelijoiden välillä. Avoin vuorovaikutus on edellytys laadukkaaseen yhteistoiminnalliseen oppimiseen toteutumiseksi. Rakentavaa vuorovaikutusta voidaan edistää esimerkiksi luomalla puhumista ja keskustelua eli yhteistoiminnallista oppimista tukeva ilmapiiri ja säännöt luokkaan sekä kehittämällä oppilaiden vuorovaikutustaitoja.

Yhteistoiminnallisen oppimisen periaatteiden toteuttaminen vaatii rakentavan vuorovaikutustaitojen harjoittelua. (Sahlberg & Leppilampi 1994, 38-40).

Rakentavan vuorovaikutuskulttuurin luominen luokkaan on keskeistä tutkivan oppimisen onnistumisessa. Tutkiva oppiminen on vaativaa, sillä se edellyttää oppilailta monipuolista ilmaisua ja taitoa tarkastella ilmiöitä eri näkökulmista. Jotta jaettu ongelmanratkaisu voisi onnistua, oppilaiden tulisi oppia keskustelemaan ideoistaan, asettamaan kysymyksiä, vertailemaan vaihtoehtoja ja arvioimaan omaa ja muiden näkökulmaa kriittisesti. Jos kysymyksiä esittäminen, ideoiden jakaminen ja niiden kommentointi ei ennestään ole tyypillistä luokan oppimiskulttuurissa, voi sen oppiminen viedä oppilailta aikaa. Muutos tuskin tapahtuu hetkessä ja opettajalta vaaditaan peräänantamatonta työskentelyä uudenlaisen oppimiskulttuurin aikaansaamiseksi, jossa oppilaat uskaltavat tuoda omia käsityksiään ja ajatuksiaan esille. (Eteläpelto & Rasku-Puttonen 1999, 188-205.)

Rakentava vuorovaikutus, tutkiva oppiminen ja yhteistoiminnallinen oppiminen liittyvät yhteen ja niiden avulla toteutetaan opiskelijälähtöistä oppimista. Vuorovaikutuksen keskeisiä muotoja ovat mm. yhteenvetojen tekeminen, selitysten antaminen ja vastaanottaminen, pelisääntöjen luominen, tiedon ja ymmärtämisen tarkentaminen ja asian tai tehtävän edelleen kehittäminen yhdessä keskustellen ja neuvotellen. Opettajan tehtävänä on luoda oppimistapahtumalle sellaiset rakenteet ja olosuhteet, että vuorovaikutteinen viestintä mahdollistuu (istumajärjestys, pöydät syrjään, järkevä äänenkäyttö jne.) Opettaja myös ohjaa ja on läsnä oppimisprosessissa, jossa keskinäisellä vuorovaikutuksella on suuri osuus. (Leppilampi & Piekkari 1999, 164.)

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

Kehittämishankkeemme kysely toteutettiin erään suomalaisen aikuisopiston sosiaali- ja terveystieteiden osastolla syksyllä 2010. Yksikössä opiskeli syksyllä 2010 272 opiskelijaa sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa. Oppilaitoksessa tarjotaan sosiaali- ja terveystieteiden opintoja kolmella eri paikkakunnalla. Opiskelijoita on useista eri rahoitusmuodoista (työvoimapolitiittinen, omarahoitteinen, oppisopimus sekä muut rahoitusmuodot kuten vakuutusyhtiöt). Lähihoitajaksi opiskellaan kyseisessä aikuisopistossa monimuotoisesti lähi-, etä- ja verkko-opintoina. Jokaisen opiskeluun kuuluu myös eri pituisia työssä oppimisen jaksoja.

Tässä kehittämishankkeessa määrittelemme oppimisympäristöt seuraavasti:

- Fyysinen oppimisympäristö (tilat, välineet, fyysiset olosuhteet, työssä oppiminen)
- Lähi- ja verkkoympäristö (lähiopetus, verkko-oppimisympäristöihin liittyvät tekijät)
- Sosiaaliseen oppimisympäristöön (ilmapiiri, turvallisuus, keskustelut, pienryhmätyöskentely)

Kehittämishankkeemme tavoitteet ovat:

1. Tuottaa tietoa, kuinka kyseisen oppilaitoksen lähihoitajaopiskelijat kokevat fyysisen oppimisympäristön, lähiopetuksen ja verkko-oppimisympäristön sekä sosiaalisen oppimisympäristön?
2. Vertailla erilaisten taustatekijöiden (opiskelijan tutkinnon vaiheen, opiskelupaikkakunnan, opiskelijan perhesuhteiden, opiskelun rahoitusmuodon ja opiskelijan iän) vaikutusta siihen, miten opiskelijat kokevat nämä edellä mainitut oppimisympäristöt.
3. Tuoda esiin opiskelijoiden ajatuksia kehittämiskohteista edellä mainituista oppimisympäristöistä.

Kehittämishankkeessa saatua tietoa voidaan hyödyntää opiskelijalähtöisesti sosiaali- ja terveystieteiden oppimisympäristöjen kehittämisessä. Myös muilla ammattialoilla voidaan hyödyntää saatua tietoa.

Kehittämishankkeemme aihe rakentui jo opettajaopintojen alkuvaiheessa. Kiinnostuimme oman työmme kautta oppimisympäristöjen merkityksestä opiskelijoiden oppimiseen. Halusimme tehdä kehittämishankkeemme pienryhmässä, jolloin pääsisimme laajentamaan näkökulmiamme ja jakamaan kokemuksiamme erilaisista oppimisympäristöistä. Kokemuksiemme kautta nousi kehittämishankkeellemme tavoitteet.

Kehittämishankkeen tavoitteen asettamisen jälkeen lähdimme pienryhmässä työstämään kehittämishankkeeseen liittyvää teorian tietoa ja analysoimaan sitä. Teorian tietoa löytyi vaihtelevasti. Fyysisestä oppimisympäristöstä löytyi useita teoksia, mutta tiedon soveltaminen tähän kehittämishankkeeseen oli haastavaa. Verkko-opetusympäristöstä löytyi useita lähteitä, myös verkkolähteitä. Sosiaalisen oppimisympäristöön liittyvää tutkimustietoa oli vähiten. HavaitSIMME käsitteen määrittelyn merkityksen tietoa hakiessa haasteelliseksi, sillä yhteneväisiä määritelmiä ei juuri löytynyt. Näkemyksemme mukaan oppimisympäristöjen määritelmät eivät ole pysyneet oppimiskäsityksen muutoksen mukana.

Kehittämishankkeessa käytetty kyselylomake (liite 2) laadittiin aikaisempaan teorian tietoon pohjautuen. Jaottelimme kyselylomakkeessamme oppimisympäristöt fyysiseen, sosiaaliseen ja lähi- ja verkko-oppimisympäristöön (mm. Manninen 2007, Nuikkinen 2006, Engeström 1999). Kyselylomakkeessa oli 46 kysymystä. Kyselylomake jakautui neljään osaan; 1) Taustatieto- osaan, 2) Fyysistä oppimisympäristöä tutkivaan alueeseen, 3) Sosiaalista oppimisympäristöä selvittävään osaan sekä 4) Verkko-opetukseen painottuvaan osioon. Kyselylomake oli pääosin strukturoitu ja perustui väittämiin, joihin vastattiin Likert-asteikollisten vaihtoehtojen avulla. Lisäksi osioissa 2 – 4 oli avoimia kysymyksiä, joissa vastaajia pyydettiin tuomaan esille kehittämissuhteita kyseisiin oppimisympäristöihin liittyen.

Kehittämishankkeen toteutusta varten hankimme tutkimusluvan (liite 1) kyseisen aikuisopiston rehtorilta. Kyselylomake esitettiin yhdellä opiskelijaryhmällä eikä muutoksia tarvinnut tehdä. Varsinainen aineistonkeruu tapahtui kehittämishanketta työstävän pienryhmän toimesta henkilökohtaisesti oppitunnin aikana (4 ryhmää) tai kirjeitse vastausohjeineen syyskuussa 2010 (1 ryhmä). Aineistonkeruuta edelsi suullinen informaatiotilaisuus, joka järjestettiin aineistonkeruun yhteydessä. Informaatiotilaisuudessa kerroimme opiskelijoille kehittämishankkeemme tarkoituksesta. Tilaisuudessa korostettiin opiskelijoiden vapaaehtoisuutta ja

anonyymiyttä sekä sitä, ettei kyselyyn osallistuminen tai osallistumatta jättäminen vaikuttanut heidän opintoihinsa. Opiskelijat suhtautuivat kyselyyn myönteisesti.

Aineistonkeruun jälkeen siirsimme kerätyn määrällisen aineiston SPSS 17.0 – tilastoanalyysiohjelmaan. Määrällisen aineiston analysointi aloitettiin tarkastelemalla osioiden perusfrekvenssejä ja aineiston normaalijakaumaa. Luokittelimme likertasteikolliset muuttujat uudelleen kolmiportaiseksi kuvioiden luettavuuden helpottamiseksi yhdistäen täysin ja melko eri- / samaa mieltä luokat yhdeksi luokaksi samaa tai eri mieltä. Aineistosta etsittiin riippuvuuksia ristiintaulukointien avulla. Tilastollisina testeinä analyysissä käytettiin luokitteluasteikollisten muuttujien riippuvuuksien osalta khiin neliö- testiä. Tilastollisesti merkitsevän rajaksi asetettiin p-arvo $<0,05$, jolloin voidaan todeta että havaitut erot ovat todellisia ja löydettävissä perusjoukossa (Burns & Grove 2005, 114.) Arvioimme kehittämishankkeessa käytetyn mittarin luotettavuutta Cronbachin alfa-kertoimella (taulukko 2). Cronbachin alfa – arvo mittaa käytetyn mittarin sisäistä johdonmukaisuutta. Mitä korkeampi alfa- arvo saadaan, sitä johdonmukaisempi käytetty mittari on (hyvä johdonmukaisuus yli 0,700). Tämä osoittaa, että kehittämämme kyselylomake on johdonmukainen ja näin voimme muodostaa muuttujista summamuuttujia. (Burns & Grove 2005, 135.)

Osio	Cronbachin α-arvo
Fyysinen oppimisympäristö ja työssäoppiminen	0,745
Sosiaalinen oppimisympäristö	0,813
Lähi- ja verkko-opetus	0,823

TAULUKKO 1: Cronbachin alfa-arvot kyselylomakkeen osioista

Tutkimusaineistosta muodostettiin neljä summamuuttujaa ”fyysinen oppimisympäristö”, ”työssä oppiminen”, ”sosiaalinen oppimisympäristö” sekä ”verkko-oppimisympäristö”. Summamuuttujat muodostuivat 7 – 11 muuttujan keskiarvosta. Summamuuttujat muodostettiin laskemalla muuttujien arvot yhteen ja jakamalla tulos muuttujien lukumäärällä. Summamuuttujan arvo on keskiarvo välillä 1 – 5, jolloin korkeampi arvo kuvaa myönteisempää arvioita oppimisympäristöstä.

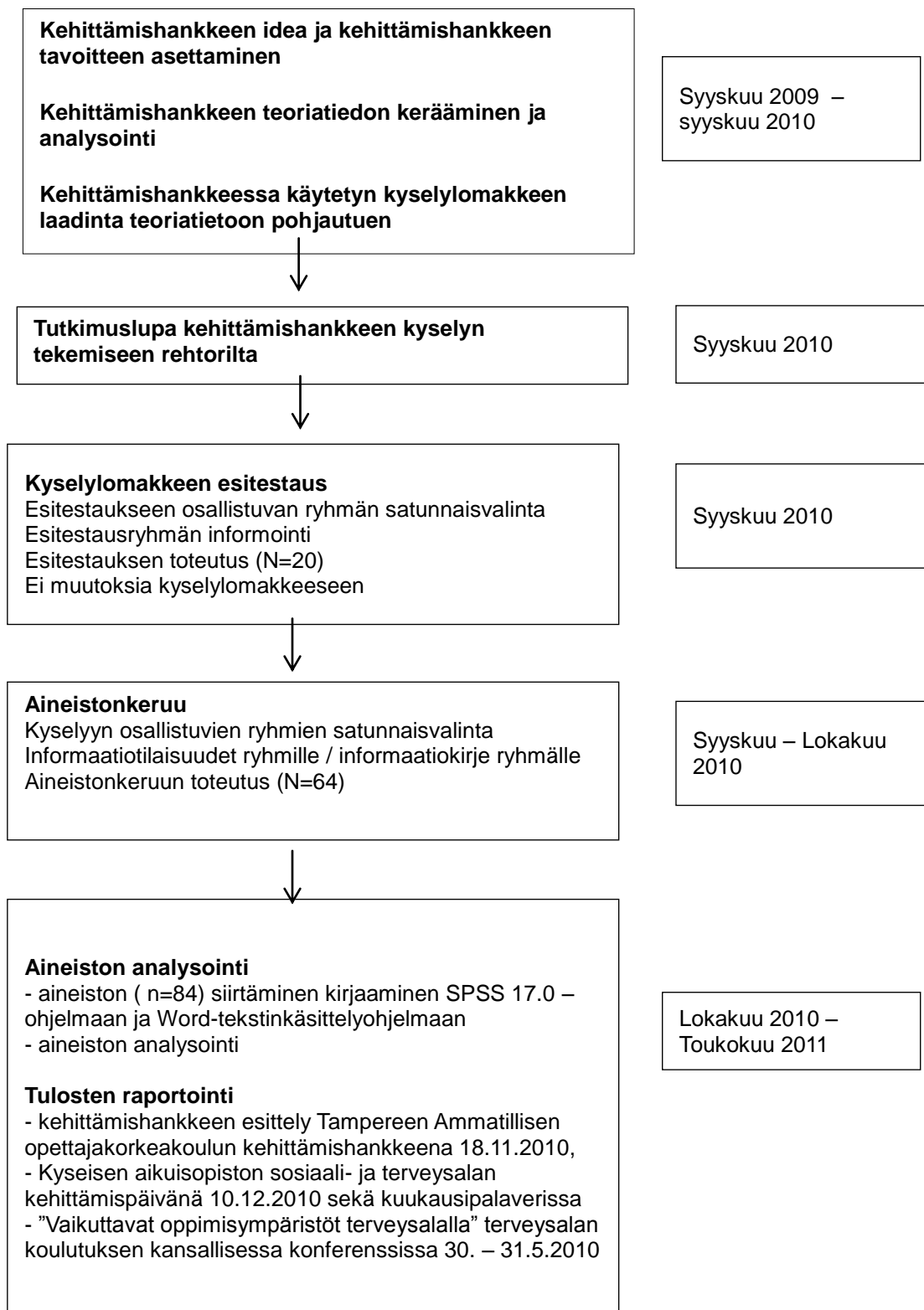
Kehittämishankkeemme kyselyn laadullinen aineisto pohjautuu kyselylomakkeen osioissa 2-4 esitettyihin avoimiin kysymyksiin:

1. Miten haluaisin kehittää koulun oppimisympäristöä tai työpaikoilla tapahtuvaa työssä oppimista?

2. Miten haluaisin kehittää koulutuksen sosiaalista oppimisympäristöä?
3. Miten haluaisin kehittää lähi- ja verkko-opetusta?

Laadullisten kysymysten analysoinnissa on käytetty sisällönanalyysin menetelmää. Ensimmäisessä vaiheessa avoimien kysymyksien vastaukset kirjoitettiin alkuperäisinä lausumina yhteiseen tarkasteluun. Sisällönanalyysi menetelmä edellytti kyselyssä saadun aineiston lukemista useita kertoja, jotta aineisto voitiin luokitella ja lopulta tuottaa tiivistettyä tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Kyselytutkimuksesta saatu laadullinen aineisto käsiteltiin induktiivisesti siten, että analyysin aluksi alkuperäisilmaisut tiivistettiin pelkistettyiksi ilmaisuiksi haastattelutunnistein. Seuraavaksi pelkistetyt ilmaisut yhdistettiin jakaen ne alakategorioihin. Samansisältöiset alaluokat yhdistettiin edelleen yläkategorioiksi. Lopuksi aineisto tiivistyi kokonaisuudeksi yhdistävänä kategoriana, joka vastaa kyselyssä esitettyyn tutkimuskysymykseen.

Kehittämishankkeemme prosessi on kuvattu aikatauluineen kuviossa 3.

KUVIO 3: Kehittämishankkeen prosessi

Kehittämishankkeemme kyselyyn vastasi 84 eri vaiheessa lähihoitajiksi opiskelevaa henkilöä. Kyselyyn vastasi opiskelijoita jokaisesta oppilaitoksen kolmesta yksiköstä. Vastaajien keski-ikä oli 39,5 vuotta, ikäjakauma oli 20 – 58. Kyselyyn osallistuneista 76 %:lla oli jo aikaisempi ammatillinen tutkinto. Peruskoulun jälkeen ensimmäistä ammattitutkintoaan opiskeli 14 % vastaajista ja 5 %:lla oli taustakoulutuksenaan lukio. 5 % vastaajista oli opiskellut korkea-asteen tutkintoja. Vastaajista 55 % edusti lapsiperheitä, parisuhteessa ilman lapsia asui 25 %, yksinasuvia vastaajista oli 13 % ja 7 % muuta asumismuotoa edustavia, esimerkiksi vanhempiansa kanssa asuvia. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista omarahoitteisella rahoitusmuodolla oli 39 %, työvoimapolitiittisia opiskelijoita oli 35 %, oppisopimuskoulutuksessa olevia 24 % ja muita rahoitusmuotoja 2 %:lla: Taustatekijät on kuvattuna taulukossa 2.

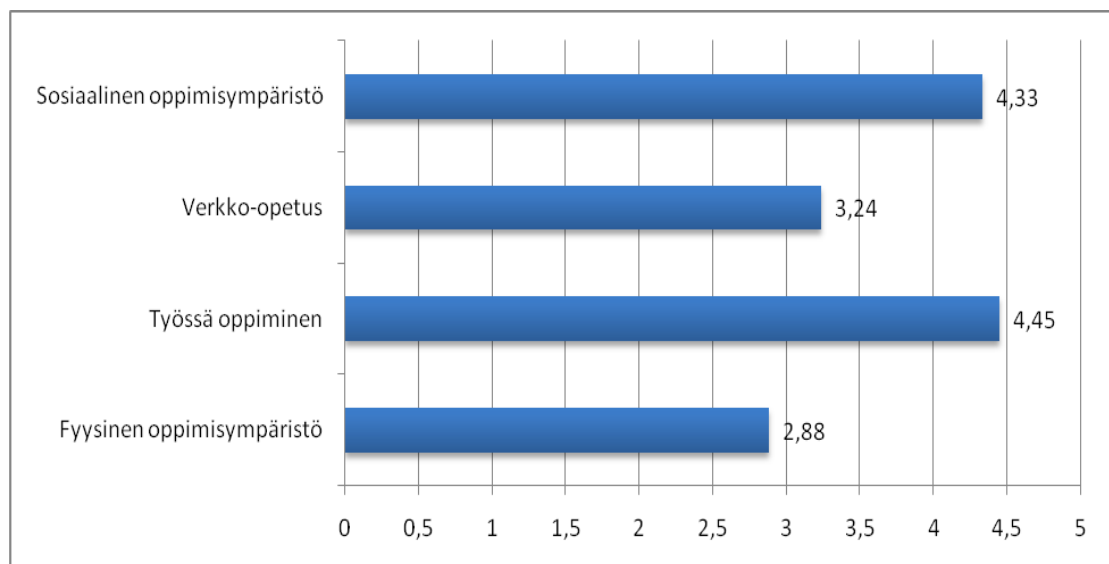
Taustatieto	n	%
Opiskelupaikkakunta		
Paikkakunta 1	40	48%
Paikkakunta 2	35	42%
Paikkakunta 3	9	11%
Ikäluokat		
Alle 30 v	18	21
31-39 v	18	21
40-49v	34	41
Yli 50 v	12	14
Aikaisempi koulutustaso		
Peruskoulu	12	14
Lukio	4	5
Ammatillinen tutkinto	64	76
Joku muu	4	5
Perhetaustat		
Yksinasuva	11	13
Avo/avioliitto, ei lapsia	21	25
Lapsiperhe	46	55
Joku muu	6	7
Koulutuksen rahoitusmuoto		
Omarahoitteinen	33	39
Työvoimapolitiittinen	29	35
Oppisopimuskoulutus	20	24
Joku muu	2	2

TAULUKKO 2: Vastaajien taustatiedot (N=84)

4 OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSIÄ OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ

4.1 Opiskelijoiden näkemyksiä erilaisista oppimisympäristöistä

Kehittämishankkeeseen osallistuneiden opiskelijoiden (n=84) tyytyväisyyttä erilaisiin oppimisympäristöihin tarkasteltiin luomalla tyytyväisyyttä kuvaavat summamuuttujat. Summamuuttuja on keskiarvosummamuuttuja arvoasteikolla yhdestä viiteen, jossa korkeampi arvo kuvaa suurempaa tyytyväisyyttä. Kuviossa 4 on kuvattu vastanneiden arviot kunkin oppimisympäristön osalta. Opiskelijat olivat varsin tyytyväisiä työssä oppimiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön. Melko myönteisesti suhtauduttiin myös verkko-opetusympäristöön. Kaikkein tyytymättömmämpiä oltiin fyysiseen oppimisympäristöön.

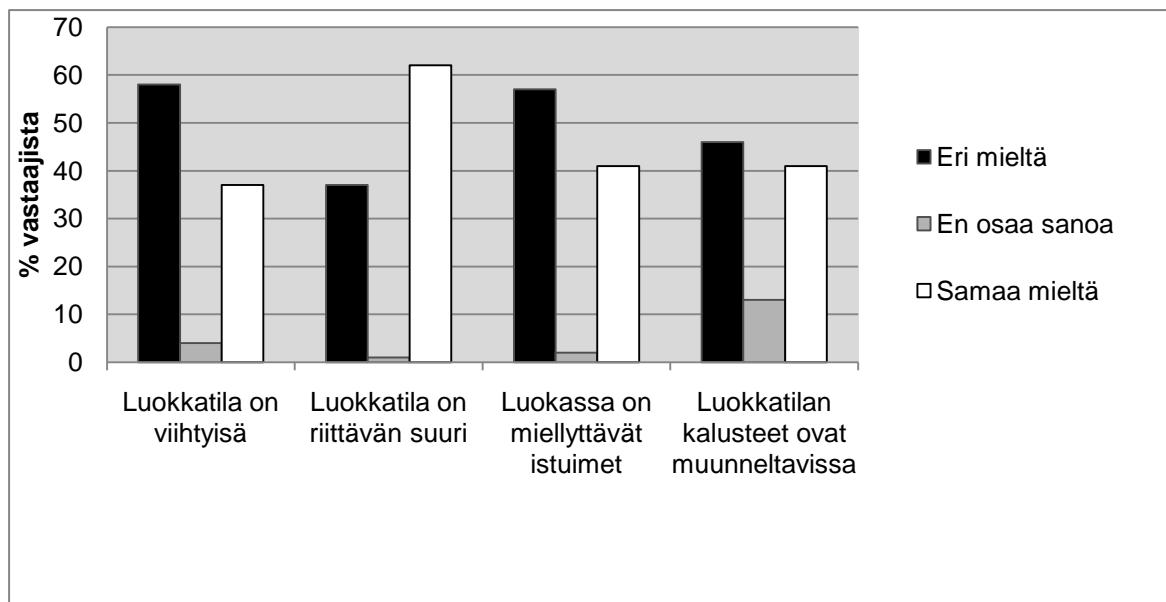

KUVIO 4: Opiskelijoiden näkemyksiä erilaisista oppimisympäristöistä (N= 84)

4.2 Fyysistä oppimisympäristöä kehittämässä

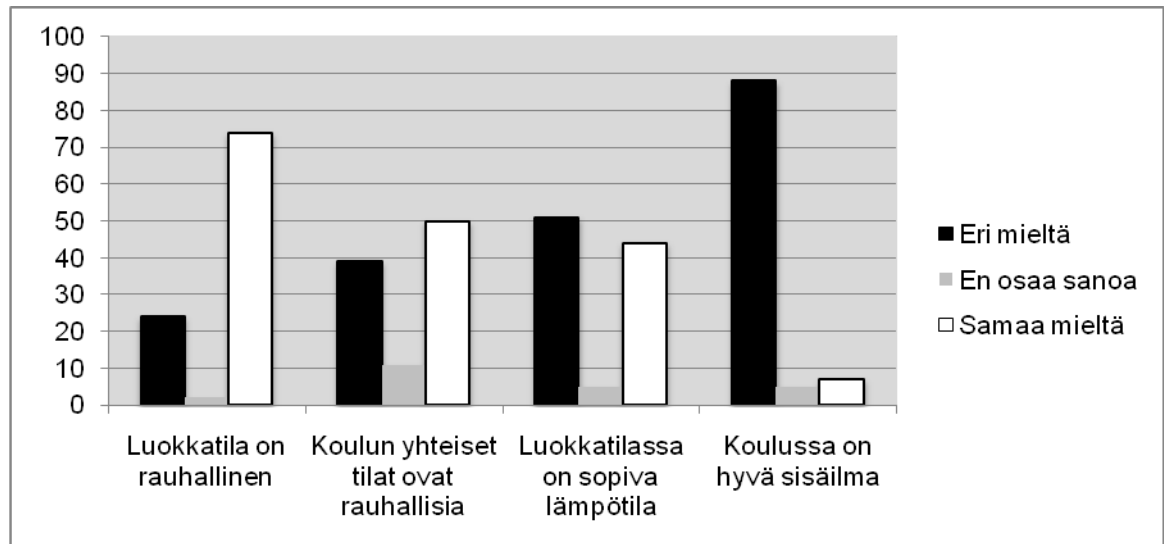
4.2.1 Oppilaitoksen fyysinen oppimisympäristö kehittämisen kohteena

Määrällisessä kyselyssä kehittämishankkeeseen osallistuneet vastaajat eivät olleet erityisen tyytyväisiä oppilaitoksen yksiköiden fyysiseen oppimisympäristöön. Vain 37 % vastaajista koki luokkatilansa viihtyisäksi. Luokkien kokoon oltiin melko tyytyväisiä, yli puolet vastaajista (62 %) ilmoitti koon olevan riittävän suuri. Kalusteisiin sitä vastoin ei oltu tyytyväisiä, Enemmistö vastaajista (57 %) koki, etteivät istuimet olleet miellyttäviä ja lähes puolet (46 %) ilmoitti, etteivät luokkien kalusteet olleet muunneltavissa. Kuvio 5 kuvaa opiskelijoiden näkemyksiä luokkatilojen ominaisuuksista.

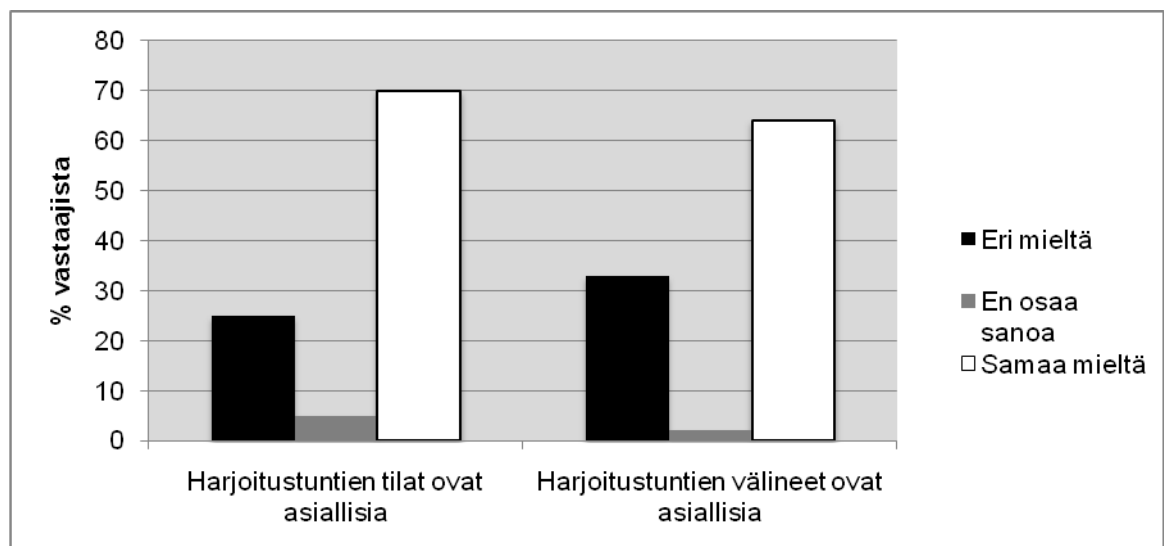
KUVIO 5: Opiskelijoiden näkemyksiä luokkatiloista (N=84)

Luokkatilat ja koulun yhteiset tilat koettiin melko rauhallisiksi opiskella, luokkatilan koki rauhalliseksi 74 % vastaajista ja yleiset tilat puolet vastaajista. Varsin negatiivisia arvioita saivat oppilaitosten sisäilma ja lämpötila. Yli puolet (51 %) vastaajista koki ettei luokan lämpötila ollut sopiva. Sisäilma koettiin merkittävän huonoksi, vain 7 % vastaajista koki että koulun sisäilma on hyvää. Kuviossa 6 kuvattuna opiskelijoiden vastaukset.

KUVIO 6: Opiskelijoiden näkemyksiä luokkatilan ja yhteisten tilojen ominaisuuksista (N=84)

Lähihoitajaopintoihin kiinteästi kuuluvat harjoitustuntien tilat ja välineet koettiin melko myönteisesti. 70 % vastaajista oli tyytyväinen harjoitustuntien tiloihin ja 64% harjoitustunneilla käytettyjen välineiden asiallisuuteen.

KUVIO 7: Opiskelijoiden näkemyksiä harjoitustunneilla käytetyistä tiloista ja välineistä (N=84)

Tutkimme myös vastaajien taustatietojen yhteyttä heidän kokemuksiinsa fyysisestä oppimisympäristöstä. Merkittävyksiä löytyi muutamien taustamuuttujien kohdalla (taulukko 3). Opiskelijoiden rahoitusmuodolla oli merkitystä luokan sisälämpötilan sopivaksi kokemiseen sekä harjoitustunneilla käytettävien välineiden asiallisuuteen. Työvoimapolitiittiset opiskelijat olivat useimmin eri mieltä siitä, että luokan lämpötila oli sopiva ja kokivat käytännön harjoitustunneilla käytetyt välineet useimmin asiallisiksi

kuin muilla rahoitusmuodoilla opiskelevat opiskelijat. Opiskelupaikkakunta vaikutti opiskelijoiden kokemuksiin oppimisympäristöistä. Tilastollisesti merkittäväksi osoittautuivat väittämä ”koulussa on miellyttävät istuimet”. Koko vastaajajoukosta 57 % on sitä mieltä, että istuimet eivät ole miellyttäviä. Selvimmin tämä näyttäytyy paikkakunta 2:ssä ja paikkakunta 3:ssa. Paikkakunta 1:n vastaajat ovat muita tyytyväisempiä koulun istuimiin. Luokkatilan muunneltavuuteen oltiin vähiten tyytyväisiä paikkakunta 3:n ja paikkakunta 2:n yksiköissä. Toisaalta paikkakunta 2:n opiskelijat kokivat luokkatilansa riittävän suuriksi ja olivat kaikkein tyytyväisiä käytännön harjoitustunneilla käytettyjen välineiden asiallisuuteen. Myös ikä vaikutti fyysisen oppimisympäristön kokemiseen. 50 % Alle 30-vuotiaista ja 30-39 vuotiaista kokivat istuimet miellyttäväiksi, kun taas yli 40-vuotiaista vain 35 % ja yli 50 vuotiaista 33 % kokivat istuimet miellyttäväiksi. Tulos oli tilastollisesti merkittävä. Myös luokkatilan viihtyvyys ja muunneltavuus näyttäytyivät tilastollisesti merkittävänä kun niitä tarkasteltiin ikäluokittain. Kaikkein tyytymättömämpiä tilan viihtyisyyteen olivat 40-49 vuotiaat opiskelijat. Heistä vain 24 % oli tyytyväisiä. Tilan muunneltavuuteen olivat tyytymättömmimpiä 31-39 vuotiaat, 39 % piti tiloja muunneltavina.

Väittämä	n	%	p-arvo
Luokkatiloissa on sopiva lämpötila / Samaa mieltä			0,015
Omarahoitteinen	17	52 %	
Työvoimapolitiittinen	7	24 %	
Oppisopimus	12	60 %	
Käytännön harjoitustunneilla käytetyt välineet ovat asiallisia / Samaa mieltä			<0,001
Omarahoitteinen	19	58 %	
Työvoimapolitiittinen	23	79 %	
Oppisopimus	11	55 %	
Koulussa on miellyttävät istuimet/ Samaa mieltä			0,031
Paikkakunta 3	2	22 %	
Paikkakunta 1	22	55%	
Paikkakunta 2	10	29 %	
Luokkatilan kalusteet ovat muunneltavissa/ Samaa mieltä			0,031
Paikkakunta 3	2	22 %	
Paikkakunta 1	23	58 %	
Paikkakunta 2	9	26 %	
Luokkatila on riittävän suuri ryhmäkokoon nähden/ Samaa mieltä			0,007
Paikkakunta 3	4	44 %	
Paikkakunta 1	19	48 %	
Paikkakunta 2	29	83 %	
Käytännön harjoitustunneilla käytettävät välineet ovat asiallisia/ Samaa mieltä			0,034
Paikkakunta 3	9	17 %	
Paikkakunta 1	20	37 %	

Paikkakunta 2	25	46 %	
Luokkatila on viihtyisä/ samaa mieltä			0,038
alle 30-vuotiaat	8	44 %	
31-39-vuotiaat	9	53 %	
40-49-vuotiaat	8	24 %	
yli 50-vuotiaat	6	50 %	

TAULUKKO 3: Taustatekijöiden yhteys näkemyksiin fyysisestä oppimisympäristöstä (N=84)

Kehittämishankkeessa etsittiin vastausta siihen, miten opiskelijat haluaisivat kehittää koulua oppimisympäristönä. Aineisto sisälsi yhteensä 34 fyysistä oppimisympäristöä koskevaa lausumaa (taulukko 4). Opiskelijat käsittelivät vastauksissaan fyysistä oppimisympäristöä luokkatilana, käytännön harjoitusluokkana sekä yleisinä tiloina mainiten. Fyysistä oppimisympäristöä koskevat lausunnot tiivistyivät teemoihin, jotka käsittelivät välineistöön, tiloihin sekä sisäilmaan liittyviä tekijöitä.

Oppilaitoksen välineistö sai yhteensä 10 lausumaa. Opiskelijoiden vastauksissa painottui välineistön osalta käytännön harjoitusluokkien välineistö. Hoitoluokkien välineistön kuvauksissa painottuivat välineiden määrä ja laatu. Tietokoneiluokkien laitteet mainitaan kertaalleen.

”Käytännön tunneilla tarvittavia välineitä tulisi olla tarpeeksi ja niiden tulisi olla kunnossa.” (lausuma 39)

”Harjoitusluokkiin” aina omat välineet, ettei tarvitse etsiä koko koulua läpi, mistä löytyy. Isoille, iso luokkahuone. Oppimisessa käytettävät välineet olisivat asianmukaisia ja ehjiä,” (lausuma 46)

”Tietokoneiluokkia laitteineen voisi kehittää ja niiden määrää lisätä. Hoitoluokan tarvikkeita lisätä ja uudistaa.” (lausuma19)

Oppilaitoksen tilat saivat kyselyssä yhteensä 20 lausumaa. Opiskelijoiden vastauksissa painottuivat istuimien sopivuus, opiskelutilojen koko ja viihtyvyys.

”Kun istutaan niin paljon paikallaan koulussa, pitäisi luokkatilan olla viihtyisä ja istuinten paremmat” (lausuma 29)

Värikkyyttä luokkiin, istuimet säädettäviä. Lämpötila +22 olisi optimi, että sormet ei jäädy.” (lausuma 17)

Opiskelijat kommentoivat runsaasti oppilaitosten tilojen ilmavaihtoa. Oppilaitoksen sisäilma sai yhteensä 13 lausumaa. Kritiikki kohdistui sisäilman laatuun, lämpötilaan sekä terveellisyteen.

"Koulun sisäilma on aika usein huonoa. Tunkkaista ja saattaa aiheuttaa flunssa oireita. Hometta?" (lausuma 59)

"Koulun ilmastointi/ilmanvaihto kuntoon: talvella paleltuu, kesällä läkähtyy." (lausuma 20)

"Astmaatikkona sen huomaa erittäin selvästi." (lausuma 75)

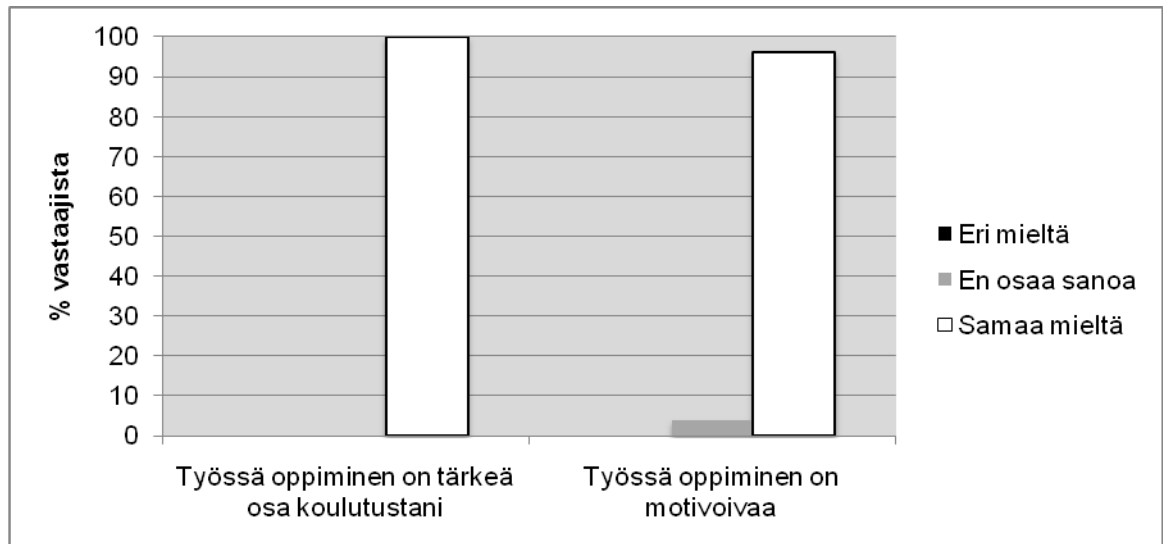
Esimerkkejä pelkistetyistä ilmauksista	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
<p>Koulun käytännönharjoittelun tilat olisi hyvä saada ihan omaan luokkaan (lausuma 2)</p> <p>Enemmän käytännön harjoitustunneilla käytettäviä välineitä (lausuma 3)</p> <p>Käytettävät välineet hoitoluokassa välttävät (lausuma 5)</p> <p>Tietokonealueita laitteineen voisi kehittää ja niiden määrää lisätä Hoitoluokan tarvikkeita lisätä ja uudistaa (lausuma19)</p> <p>Isompi hoitoluokka, tarpeeksi välineitä (lausuma 21)</p> <p>Käytännön tunneilla tarvittavia välineitä tulisi olla tarpeeksi ja niiden tulisi olla kunnossa (lausuma39)</p> <p>"Harjoitusluokkiin" aina omat välineet, ettei tarvitse etsiä koko koulua läpi, mistä löytyy. Isoille, iso luokahuone. Oppimisessa käytettävät välineet olisivat asianmukaisia ja ehjiä, (lausuma 46)</p> <p>Osa harjoitteluvälineistä rikki tai puuttui. Tässä kohdin parannettavaa (lausuma 47)</p> <p>Harjoitustunneilla välineet ajantasalle (lausuma 53)</p> <p>Nykyaikaiset ja runsaat harjoitteluvälineet (lausuma 83)</p>	VÄLINEISTÖ	FYYSISEEN OPPIMISYMPÄRISTÖÖN LIITTYVÄT TEKIJÄT	Tekijät koulun oppimisympäristöjen kehittämiseksi
<p>Paremmat tilat: tavaroiden siirrettävyys, tuolien mukavuus (lausuma 3)</p> <p>Hoitoluokan tuolit ovat erinomaiset istua, mutta muissa luokissa tuolit ovat aika hankalat niska ja hartiasärkyjen kannalta, (lausuma 4)</p> <p>Viihtyisämmät ja hieman tilavammat luokahuoneet. (lausuma 5)</p> <p>Värikkyyttä luokkiin, istuimet säädettäviä. Lämpötila +22. Olisi optimi, että sormet ei jäädy (lausuma 17)</p> <p>Olisi mukavampi istua luokassa ja kuunnella luentoja jos esim. tuolit olisivat</p>			

<p>paremmat (lausuma 18) Kun istutaan niin paljon paikallaan koulussa, pitäisi luokkatilan olla viihtyisämpi ja istuinten paremmat (lausuma 29) Paremmat tuolit. Talvipakkasilla sisäilma lämpöisemmäksi (lausuma 31) Koululuokkiin paremmat tuolit, persus puuttuu! Luokat talvella sikakylmiä (lausuma 31) Koulun tilat ahtaat, liian paljon opiskelijoita. Ruokailut, kahvitauko ei riitä->jonot, tilat liian pienet (lausuma 37) Luokkien istuimet ja työpöydät paremmin muunneltaviksi (lausuma 47) Rauhallinen paikka missä voi esim. tehdä ryhmätöitä puuttuu (lausuma 54) Koulun luokkien kaikki istuimet eivät ole kaikissa luokissa miellyttäviä. Luokkatilat ovat jossain tapauksissa todella ahtaita ja pieniä? (lausuma 67)</p>	TILAT		
<p>Luokkailma..Siis sisäilma on tunkkainen & saan siitä helposti päänsäryn (lausuma 4) Sisäilman laatu kehno (lausuma 5) Talvipakkasilla sisäilma lämpöisemmäksi (lausuma 31) Koulun ilmastointi/ilmanvaihto kuntoon: talvella palentuu, kesällä läikähtyy (lausuma 20) Koulun sisäilma on aika usein todella huonoa. Tunkkaista+ saattaa aiheuttaa flunssan oireita. Hometta? (lausuma 59) Koulussa todella huono sisäilma (lausuma 68) Sisäilman laatu paremmaksi (lausuma 71) Koulussa on huono sisäilma. Astmaatikkona sen huomaa erittäin selvästi (lausuma 72) Sisäilma on todella huono (lausuma 75) Koulussa on huono ilma. Toiset luokat ovat kylmiä ja toiset kuumia (lausuma 77) Huono sisäilma aiheuttaa jatkuvaa yskimistä-> kiinnitettävä enemmän huomiota (lausuma 79) Ilman laatu voisi olla parempi (lausuma 80) Luokkahuoneissa usein kylmä, hometta (kysely 82)</p>	SISÄILMA		

TAULUKKO 4: Tekijät oppilaitoksen fyysisen oppimisympäristön kehittämiseksi (34 lausumaa)

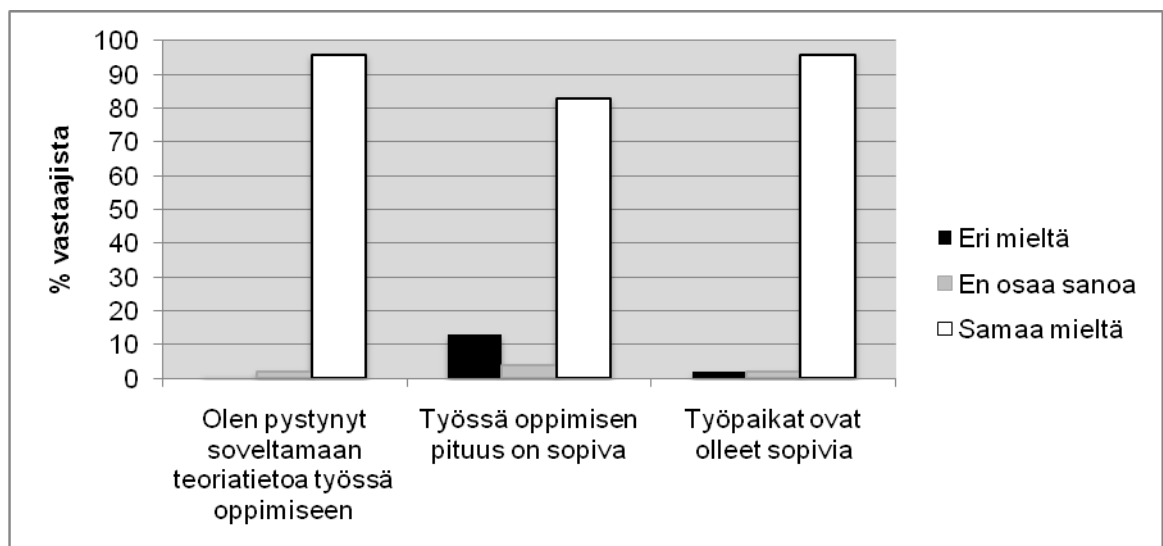
4.2.2 Työssä oppiminen oppimisympäristönä, kehittämisen kohteena ohjaus ja resursointi

Määrällisessä kyselylomakkeessa työssä oppiminen nähtiin hyvin mielekkääksi kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kesken. Jokainen vastaaja (100 %) koki työssä oppimisen hyvin tärkeänä osana opiskeluaan ja kokivat sen hyvin motivoivaksi (96% vastaajista). Kuviossa 8 kuvataan työssä oppimisen tärkeys ja motivointi.

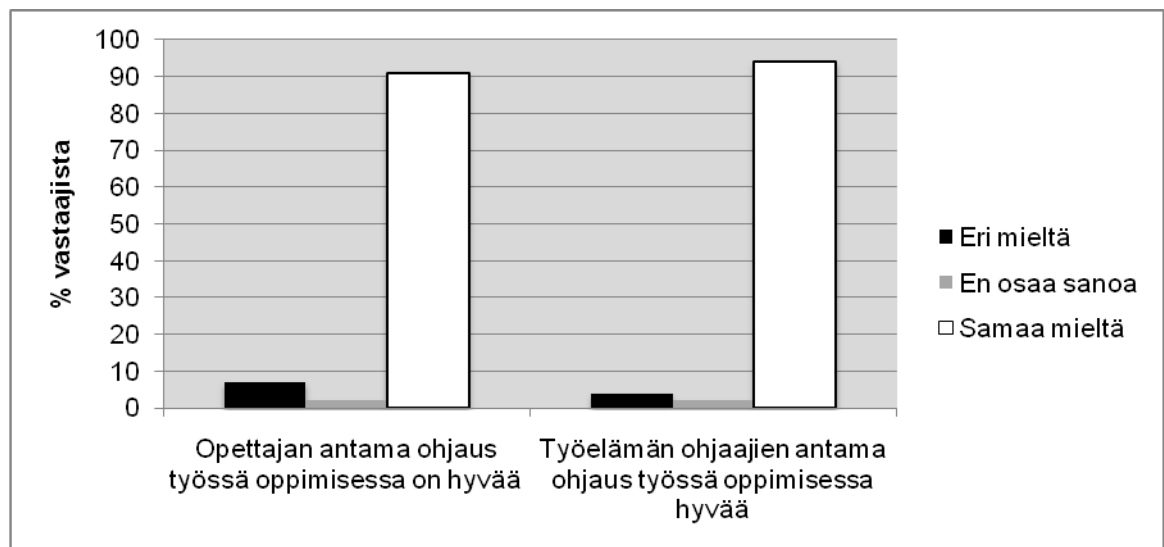
KUVIO 8: Opiskelijoiden näkemyksiä työssä oppimisen merkityksestä (N=84)

Työssä oppimisessa teoratiedon soveltaminen käytäntöön onnistui opiskelijoilta hyvin, lähes kaikki (96 %) vastaajat kuvasivat pystyneensä soveltamaan teoriaa työssä oppimisessa. Työssä oppimisen pituuteen oltiin melko tyytyväisiä, 13 % vastanneista olisi halunnut muuttaa työssä oppimisen pituutta. Myös työpaikkojen valinta oli osunut oikeaan, 95 % vastaajista koki työpaikat koettiin soveltuviksi työssä oppimiseen. Kuviossa 9 on kuvattuna opiskelijoiden näkemyksiä tiedon soveltamisesta, työssä oppimisjakson pituudesta ja työssä oppimispaikkojen soveltuvuudesta.

KUVIO 9: Opiskelijoiden näkemyksiä työssä oppimisesta (N=84)

Opiskelijat olivat tyytyväisiä työelämän ohjaajien (94 % vastaajista) antamaan ohjaukseen ja hieman vähemmän (91 %) tyytyväisiä kouluttajien antamaan ohjaukseen työssä oppimisen aikana. Kuvio 10.

KUVIO 10: Opiskelijoiden näkemyksiä työssä oppimisen ohjauksesta (N=84)

Kehittämishankkeen kyselyyn vastanneiden taustatietojen yhteyttä työssä oppimisen merkitykseen tarkasteltaessa havaittiin, että aikaisemmalla koulutustasolla oli yhteys siihen, kuinka tyytyväisiä työelämän ohjaajien toimintaan oltiin. Myönteisimmin työelämän ohjaajan antaman ohjauksen kokivat ne opiskelijat, joilla oli taustallaan joku ammatillinen perustutkinto tai sitä korkeampi tutkinto. Tämä on kuvattuna taulukossa 5.

Väittäjä	n	%	p-arvo
Työelämän ohjaajien antama ohjaus työssä oppimisessa on ollut hyvää / Samaa mieltä			0,012
Peruskoulu	9	75 %	
Lukio	3	75 %	
Ammatillinen tutkinto	63	98 %	
Joku muu	4	100 %	

TAULUKKO 5: Taustatekijöiden yhteys näkemyksiin työssä oppimisen ohjauksesta (N=84)

Kehittämishankkeen kyselyssä etsittiin vastausta siihen, miten opiskelijat haluaisivat kehittää työpaikkaa oppimisympäristönä. Aineisto sisälsi yhteensä 22 lausumaa, taulukko 6. Työpaikkaa oppimisympäristönä koskevat lausumat tiivistyivät teemoihin, jotka käsittelivät työssä oppimisen ohjausta ja resursointia.

Opiskelijat kaipasivat opiskelijan ja työssä oppimisharjoittajan yhtäaikaista työskentelyä ja lisää siihen liittyvää resursointia.

"Työssäoppimisen aikainen ohjaus ei ole riittävää, koska ohjaajan kanssa samoja vuoroja hyvin niukasti. Pitäisi olla edes 5 pvä minimissä yhteisiä vuoroja. Työnantajat luistavat näistä helposti." (lausuma 6)

"Työelämän ohjaajilla pitäisi olla enemmän aikaa opastukseen!" (lausuma 49)

Opiskelijat kuvasivat työssä oppimisen ohjausta seuraavasti:

"Työpaikoilla kiinnitettävä enemmän huomiota ohjaajien pätevyyteen sekä siihen onko varattu riittävästi aikaa opiskelijoiden ohjaukseen ja perehdytykseen." (lausuma 42)

"Näytön vastaanottajan on osattava myös hommansa, ettei tule väärinkäsityksiä ja opiskelijalle aiheudu turhaa päänsärkyä ja ilmavaivoja!!!" (lausuma 12)

Osa vastaajista koki työssäoppimisjakson pituudet liian lyhyiksi.

"Työpaikoilla tapahtuva työssäoppimisaika voisi olla pidempi kuin viisi (4+1) viikkoa. Työssäoppimisen ohjaajilta tuli myös viestiä, että 4 viikkoa on toisaalta lyhyt aika ennen näyttöä." (lausuma 55)

"Työssäoppimisen pituus voisi olla pidempikin." (lausuma 61)

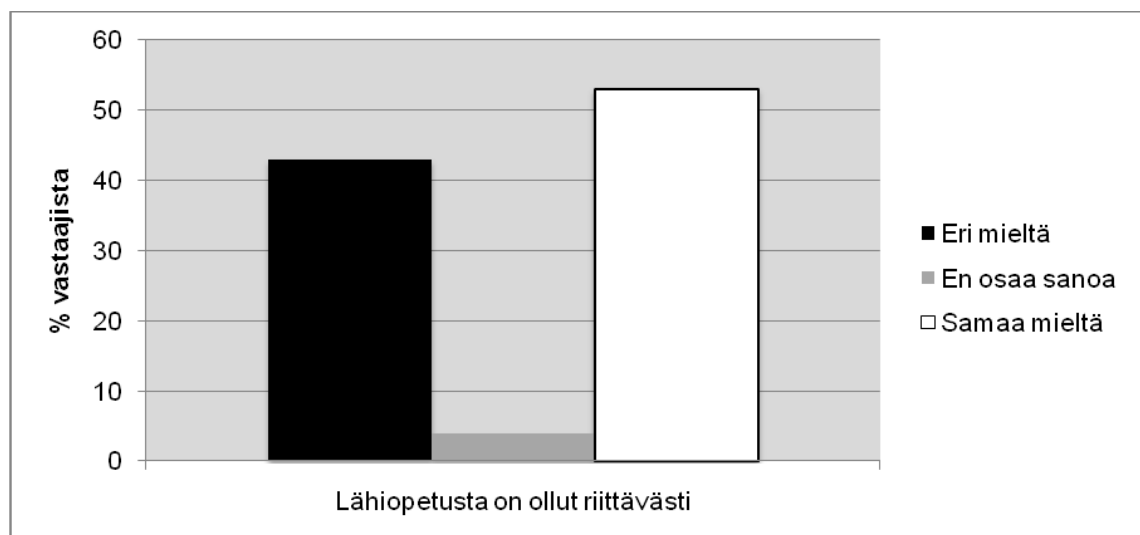
Esimerkkejä pelkistetyistä ilmauksista	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
<p>Työssäoppimisen aikainen ohjaus ei ole riittävää, koska ohjaajan kanssa samoja vuoroja hyvin niukasti. Pitäisi olla edes 5 pvä minimissä yhteisiä vuoroja. Työnantajat luistavat näistä helposti (lausuma 6)</p> <p>Esimiehiltä enemmän huomioita.(työvuorolistat) (lausuma 7)</p> <p>Näytön vastaanottajan on osattava myös hommansa, ettei tule väärinkäsityksiä ja opiskelijalle aiheudu turhaa päänsärkyä ja ilmavaivoja!!! (lausuma 12)</p> <p>Opiskelija ei ole työvoimaa (lausuma 26)</p> <p>Ohjaajille ja arvioijille voisi työssäoppimisen koulutus olla pakollinen (lausuma 38)</p> <p>Ohjaaja enemmän mukana työssäoppimisessa (ymmärrän kyllä vuorotyön ja resurssipulan tuomat rajoitukset tähän) (lausuma 41)</p> <p>Työpaikoilla kiinnitettävä enemmän huomioita ohjaajien pätevyyteen sekä siihen onko varattu riittävästi aikaa opiskelijoiden ohjaukseen ja perehdytykseen (lausuma 42)</p> <p>Työelämän ohjaajilla pitäisi olla enemmän aikaa opastukseen! (lausuma 49)</p> <p>Työssäoppimispaikoissa täytyisi painottaa ohjauksen merkitystä, (lausuma 54)</p>	<p>TYÖSSÄ OPPISEEN OHJAUS</p>	<p>TYÖSSÄ OPPISEEN LIITTYVÄT TEKIJÄT</p>	<p>Tekijät työssä oppimisen oppimisympäristöjen kehittämiseksi</p>
<p>Lähihoitaja koulutuksen sisältö -> työssäoppimispaikassa ei tiedetä mitä sisältää vaikka kuinka yritin selvittää, olen opiskellut kaiken mitä muutkin lh-opiskelijat. Ei ty-koulutus mitenkään poikkeaa "normikoulutuksesta" mielestäni??</p> <p>Opetussuunnitelma työssäoppimispaikkoihin</p> <p>Oppimispaikassa ohjaajat ohjaajat/opettavat, kuten heillä tehdään, ei miten oikeasti pitäisi. Siitä pientä kinaa ollut. (Joissakin asioissa käytännön syistä, joissain vaan kun on aina näin tehty, niin jatkossakin)</p> <p>Työpaikoille, ohjaajille koulutus!Infoa myös opiskelijavastaaville asioista (lausuma 62)</p> <p>Työpaikoilla tapahtuva työssäoppimisaika voisi olla pidempi kuin viisi (4+1) viikkoa. Työssäoppimisen ohjaajilta tuli myös viestiä, että 4 viikkoa on toisaalta lyhyt aika ennen näyttöä (lausuma 55)</p> <p>Työssäoppimisen pituus voisi olla pidempikin (lausuma 61)</p>	<p>TYÖSSÄ OPPISEEN KOULUTUS JA RESURSOINTI</p>		

TAULUKKO 6: Tekijät työssä oppimisen oppimisympäristöjen kehittämiseksi (22 lausumaa)

4.3 Lähiopetusta ja verkko-oppimisympäristöä kehittämässä

4.3.1 Lähiopetukseen liittyvät kehittämisajatukset

Kehittämishankkeen kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat lähiopetuksen riittävyyden hyvin vaihtelevasti. Opiskelijoista 43 % koki, ettei sitä ollut riittävästi ja 53 % oli tyytyväinen lähiopetuksen määrään. Kuvio 11 kuvaa opiskelijoiden suhtautumista tähän.

KUVIO 11: Opiskelijoiden näkemys lähiopetuksen määrän riittävästä (N=83)

Avoimessa kysymyksessä haettiin vastaus siihen, miten opiskelijat haluaisivat kehittää lähiopetusta ja verkko-opetusta. Aineistosta saatiin esille yhteensä 24 lausumaa (taulukko 7), jotka kuvasivat lähiopetuksen kehittämiseen liittyviä asioita. Teemoiksi muodostuivat lähiopetuksen organisointiin ja lisäämiseen liittyviä aiheita.

Lähiopetuksesta tuli paljon sanallista palautetta. Opiskelijat toivoivat opetuksen organisoinnin kehittämistä. Opiskelijat kuvasivat kehittämistarpeita seuraavasti:

”Lähitunteihin enemmän ”oikeaa” opetusta, ei itseopiskelua tai ryhmätöitä, joita ei pureta.” (Lausuma 22)

” Lähiopetuksen käytännön vähät tunnit tulisi olla etukäteen tehokkaasti suunniteltuja, jotta kallisarvoista aikaa ei mene hukkaan.” (Lausuma 39)

” Lähiopetukseen olisin ehkä kaivannut enemmän tunteja käytännön harjoitteluun sh-toimenpiteiden osalta. Kaikkia ei tule välttämättä vastaan työssäoppimispaikoissa.” (Lausuma 55)

Opiskelijoiden mielestä lähiopetusta tulisi lisätä.

”Mielestäni lähiopetusta on liian vähän, koen etten esim. ole valmis harjoitteluun näillä lähiopetuksen tuntimäärillä.” (Lausuma 4)

Opiskelijat pitivät verkko-opetusta hyvänä lisänä, mutta se ei korvaa kuitenkaan lähiopetusta esimerkiksi juuri erilaisia toimenpiteitä harjoiteltaessa tai muutenkaan anna osaamisen tunnetta samalla tavalla kun lähiopetuksessa.

” Kaipaisin enemmän lähiopetusta, välillä tuntuu ettei verkko-opiskelulla opi tarpeeksi hyvin asioita. ” (Lausuma 59)

Esimerkkejä pelkistetyistä lausumista	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
<p>Lähiopetuksissa ryhmätöitten teko tulisi saada tehtyä koulussa, eikä jatkaa kotona niitä loppuun. Siinä tulee semmoinen tunne, että toinen kerkiää tekemään tehtävän lähestulkoon itse ennenko kerkiät lähettämään omaa osuutta sähköpostilla. (lausuma 1)</p> <p>Lähiopetukseen lisää tutustumiskäyntejä tai esittelyjä esim. eilinen kuuloliiton toim. esittely hyvä!! (lausuma 6)</p> <p>Lähitunteihin enemmän ”oikeaa” opetusta, ei itseopiskelua tai ryhmätöitä, joita ei pureta.(lausuma 22)</p> <p>Lähiopetuksen lukujärjestykseen ei voisi tulla muutoksia kesken kaiken...haittaa oppisopimuksessa vapaiden anomista tms. (lausuma 38)</p> <p>Lähiopetuksessa käytännön vähät tunnit tulisi olla etukäteen tehokkaasti suunniteltuja, jotta kallisarvoista aikaa ei</p>	<p>LÄHIOPETUK- SEN</p> <p>ORGANISOINTI A</p>	<p>LÄHIOPE- TUKSEEN LIITTYVÄT TEKIJÄT</p>	<p>Lähiopetuksen kehittämiseen liittyvät tekijät</p>

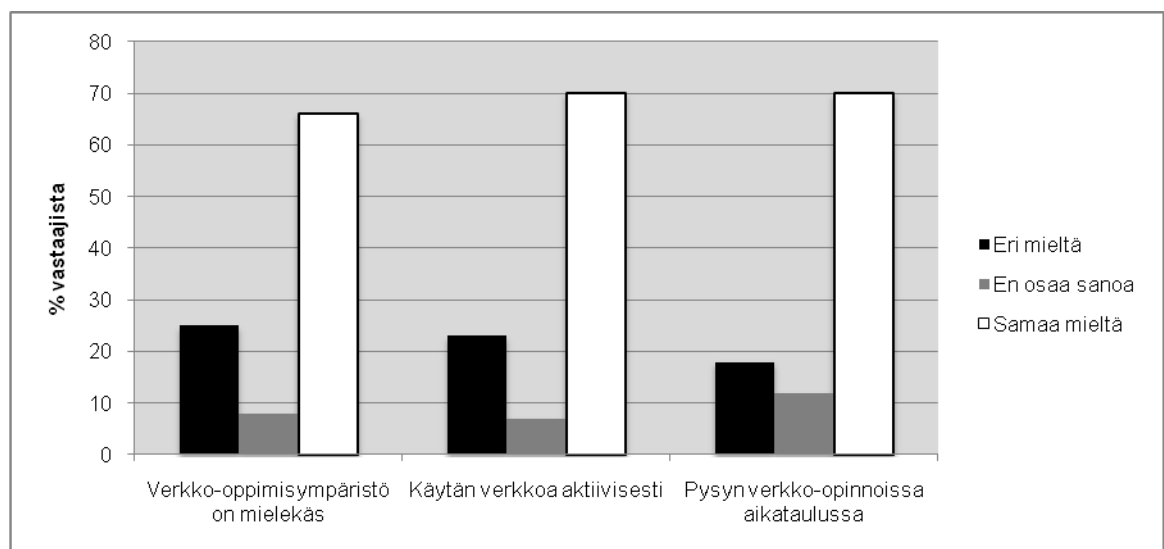
<p>mene hukkaan.(lausuma 39) Ryhmätyöt pois.(lausuma 46)</p>			
<p>Lähiopetukseen olisin ehkä kaivannut enemmän tunteja käytännön harjoitteluun, sh-toimenpiteiden osalta. Kaikkia ei tule välttämättä vastaan työssäoppimispaikoissa. (lausuma 55) Enemmän käytännön tunteja. sekä käytännönharjoittelua kouluissa, pienemmissä ryhmissä. (lausuma 40) Yleensäkin enemmän lähiopetusta-> saadaan tiedon oikeellisuus. Lähiopetusta enemmän, ei mitään järkeä 3-4 viikon etäjaksoilla.(lausuma 42) Hoito- ja huolenpidon harjoittelua pitäisi olla enemmän. (lausuma 84) Enemmän lähiopetusta tulisi olla.(lausuma 3) Mielestäni lähiopetusta on liian vähän, koen etten esim. ole valmis harjoitteluun näillä lähiopetuksen tuntimäärillä (lausuma 4) Lähiopetusta lisää (lausuma 8) Opetusta tulisi saada lisää. Verkossa opiskelu (esim. moodle) on hyvä juttu. Mutta ei tue sosiaalista puolta (lausuma 9) Enemmän lähiopetusta, vähemmän verkko-opetusta. (lausuma 12) Lähiopetusta lisää! (lausuma 14) Lähitunteja tulisi olla enemmän. Kaikkea ei voi oppia etänä/verkossa. (lausuma 38) Enemmän lähiopetusta (lausuma 40) Lähiopetusta voisi olla enemmän (lausuma 51) Teoriaa.(lausuma 51) Enemmän lähiopetusta, vähemmän verkko-opetusta (lausuma 53) Kaipaisin enemmän lähiopetusta, välillä tuntuu ettei verkko-</p>	<p>LÄHIOPETUKSE N LISÄÄMISTÄ</p>		

opiskelulla opi tarpeeksi hyvin asioita. (lausuma 59) Lähiopetusta liian vähän varsinkin, jos ajattelee matematiikkaa (lausuma 68) Lähiopetustunteja vähän, asiaa paljon. (lausuma 69) Lähiopetusta pitäisi olla enemmän (lausuma 77)			
--	--	--	--

TAULUKKO 7: Tekijöitä lähiopetuksen kehittämiseksi (24 lausumaa)

4.3.2 Verkko-oppimisympäristöön liittyvät kehittämisajatukset

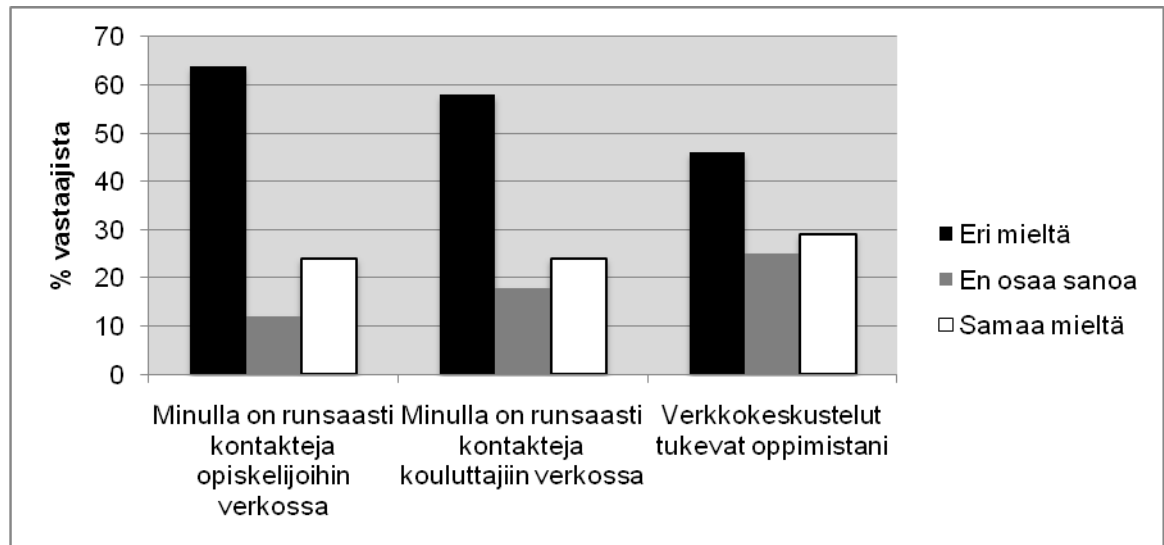
Kehittämishankkeen kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat verkko-opinnot melko mielekkäiksi, 66 % vastaajista oli samaa mieltä väitteen ”verkon käyttäminen oppimisympäristönä on mielekästä” kanssa. Opiskelijoista enemmistö (70 %) kuvasi itseään aktiiviseksi verkon käyttäjäksi oppimisessaan. Saman verran opiskelijoista (70 %) pysyi hyvin aikatauluissa verkko-opinnoissa. Kuviossa 12 on selvitetty opiskelijoiden näkemyksiä verkon käytön mielekkyydestä sekä opiskelijoiden omista näkemyksistä omasta toiminnastaan verkko-oppimisympäristössä.

KUVIO 12: Opiskelijoiden näkemyksiä verkko-oppimisympäristön käytöstä (N=83)

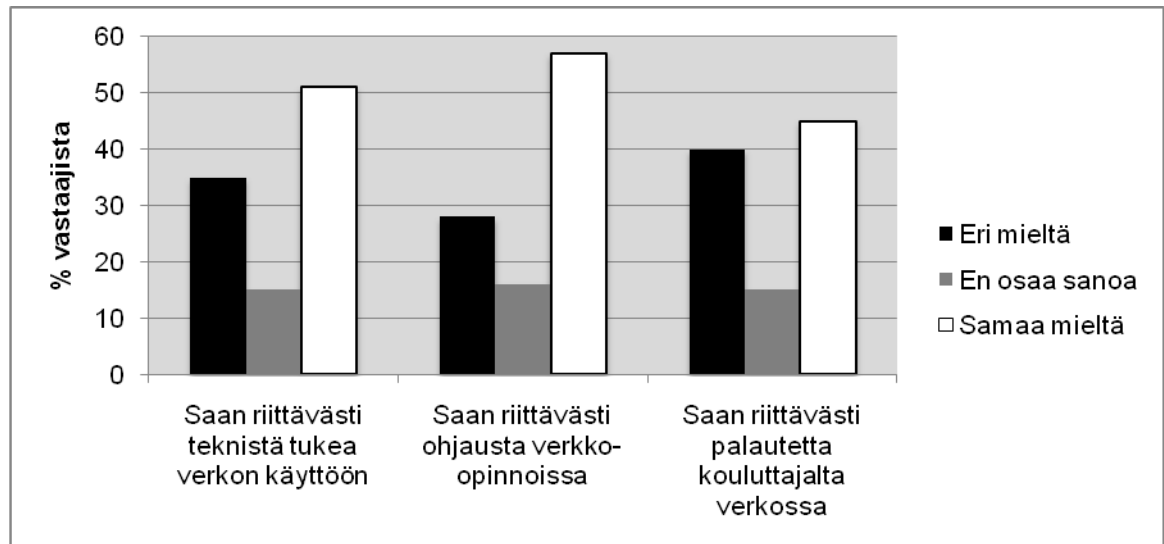
Opiskelijat kokivat verkko-opintojen vuorovaikutteisuuden haasteena; 64% vastaajista oli eri mieltä väitteestä ”Minulla on runsaasti kontakteja toisiin opiskelijoihin verkko-oppimisympäristössä”. Myös kouluttajien kanssa kanssakäyminen oli vähäistä, vain 24% vastaajista koki kontaktien olevan runsaita. Verkko-oppimisympäristössä käytyjen

keskustelujen oppimisenäkökulma oli epäselvä, vai joka kolmas koki keskustelut mielekkäiksi oppimisen kannalta. Kuviossa 13 on kuvattuna vuorovaikutuksen näkökulma verkko-oppimisympäristössä.

KUVIO 13: Opiskelijoiden näkemyksiä vuorovaikutuksesta verkko-oppimisympäristössä (N=83)

Verkko-opintoja varten saatu ohjaus ja tekninen tuki koettiin melko hyväksi. Noin puolet vastaajista (51%) koki saavansa riittävästi teknistä tukea verkko-oppimisympäristöjen käytössä, ja hieman yli puolet (57%) vastaajista koki saavansa riittävästi ohjausta verkko-opintojen suorittamiseen. Palautteen saaminen kouluttajilta verkko-opinnoista jakautui melko tasaisesti, 40 % vastaajista oli eri mieltä väitteen ”Saan riittävästi palautetta verkko-opinnoista kouluttajilta” ja 46 % oli samaa mieltä. Ohjauksen ja palautteen kuvauksia verkko-opinnoista on kuviossa 14.

KUVIO 14: Opiskelijoiden näkemyksiä verkko-oppimisympäristössä saamastaan ohjauksesta (N=83)

Selvitimme kyselyyn vastanneiden taustatekijöiden yhteyttä suhtautumiseen verkko-opetukseen (taulukko 8). Perhesuhteilla oli tilastollisesti merkitsevä ero mitattaessa mielipidettä lähiopetuksen määrän riittävydestä. Lapsiperheelliset vastaajat kokivat useammin kuin muiden asumismuotojen edustajat, että lähiopetusta on ollut riittävästi. Koulutuksen rahoitusmuodolla oli selkeä yhteys lähiopetuksen riittävyden kokemiseen. Omarahoitteiset opiskelijat kokivat lähiopetuksen määrän useimmin riittämättömäksi kuin työvoimapolitiittiset opiskelijat tai oppisopimusopiskelijat. Rahoitusmuodolla oli myös yhteys verkko-oppimisympäristöissä käytyjen keskustelujen mielekkyyden kokemukseen. Omarahoitteiset opiskelijat olivat niihin tyytyväisempiä kuin muut. Opiskelupaikkakunnan merkitys korostui väittämässä ”Lähiopetusta on ollut riittävästi” tilastollisesti merkittävästi (p-arvo 0.002). Verkko-opinnoista saatava palaute näyttäytyi myös opiskelupaikkakunnan suhteen merkitsevästi (p-arvo 0,024). Väittämästä ”Saan riittävästi palautetta verkko-opinnoistani” Paikkakunta 1:n opiskelijat olivat tyytyväisimpiä, 50 % heistä oli tästä asiasta samaa mieltä. Tyytymättömiä olivat paikkakunta 2:n opiskelijat, heistä 41 % sai mielestään riittävästi palautetta verkko-opinnoissa. Paikkakunta 3:n opiskelijoista 44 % oli samaa mieltä verkko-opintojen palautteen riittävydestä. Myös ikä vaikutti verkko-opintojen kokemiseen. Aktiivisimmin verkkoa oppimisympäristönä käyttivät 31-39-vuotiaat opiskelijat, heistä 94 % oli samaa mieltä väittämästä ”Käytän verkkoa aktiivisesti oppimisympäristönä”. Passiivisimpia verkon käyttäjiä olivat 40-49-vuotiaat, 67 % oli väittämästä samaa mieltä. Väittämästä ”Saan riittävästi ohjausta verkko-opinnoissani” alle 30-vuotiaista 82 % oli samaa mieltä, kun taas 40-49-vuotiaista vain 44 %. Ikä näyttäytyi vahvasti myös väittämässä ” Verkko-opiskelut tukevat oppimistani. Tästä väittämästä vain 17 % yli 50-

vuotiaista oli samaa mieltä ja oppimista tukevimpana muotona verkko-opintoja pitivät alle 30-vuotiaat, heistä 53 % oli samaa mieltä tästä väittämästä.

Väittäjä	n	%	p-arvo
Lähiopetusta on riittävästi / Samaa mieltä			0,001
Yksinasuva	3	27%	
Parisuhde, ei lapsia	11	55%	
Lapsiperhe	28	61%	
Lähiopetusta on riittävästi / Samaa mieltä			< 0,001
Omarahoitteinen	6	14%	
Työvoimapolitiittinen	27	61%	
Oppisopimus	11	25%	
Verkkokeskustelut tukevat oppimistani / Samaa mieltä			0,007
Omarahoitteinen	16	67%	
Työvoimapolitiittinen	5	21%	
Oppisopimus	3	13%	
Verkkokeskustelut tukevat oppimistani / Samaa mieltä			0,013
alle 30-vuotiaat	9	53 %	
31-39-vuotiaat	7	39 %	
40-49-vuotiaat	6	18 %	
yli 50-vuotiaat	2	17 %	
Käytän verkkoa aktiivisesti oppimisympäristönä / samaa mieltä			0,006
alle 30-vuotiaat	13	77 %	
31-39-vuotiaat	17	94 %	
40-49-vuotiaat	19	56 %	
yli 50-vuotiaat	8	67 %	
Saan riittävästi ohjausta verkko-opinnoissani / samaa mieltä			0,025
alle 30-vuotiaat	14	82 %	
31-39-vuotiaat	9	50 %	
40-49-vuotiaat	15	44 %	
yli 50-vuotiaat	8	67 %	

TAULUKKO 8: Taustatekijöiden yhteys näkemyksiin lähiopetuksen riittävydestä ja verkko-oppimisympäristöstä (N=83)

Opiskelijat toivat esiin käsityksiään ja kehittämisajatuksiaan verkko-oppimisympäristöjen kehittämisestä, yhteensä 25 lausumaa (taulukko 9). Opiskelijat tarkastelivat vastauksissaan Moodle – oppimisympäristön käyttöä opetusmenetelmänä. Osa opiskelijoista toivoi opintoihin liittyvää opiskelun lisämateriaalia verkon välityksellä. Osa näki Moodle – oppimisympäristön tehtävän lähinnä tiedotuskanavana.

"Moodlea voisi hyödyntää paljon lisää esim. materiaalien jakokanavana. Esim. koealueen käsiteltävät asiat Moodleen, kaikki saa saman tiedon varmasti." (lausuma 28)

"Verkko-opetus on kohdallani itsenäistä internetin käyttöä. Moodle on tiedotuspaikka, ei opiskelua." (lausuma 21)

Opiskelijat esittivät verkossa suoritettavia tehtäviä koskevia toiveita. Parannusehdotukset koskivat tehtävien sijaintia, ohjeistusta ja aikataulutusta. Osa vastaajista kannatti yksilötehtäviä, osa toivoi enemmän vuorovaikutusta ja ryhmätehtäviä.

"Selkeämpiä ohjeita sellaisille opiskelijoille, jotka ovat "huonompia" koneella. Tosi kätevää tarkistaa tietoja ja lukkaria yms." (lausuma 30)

"Verkko-opiskelussa tehtävät ajoissa näkyviin moodleen, eikä n. 1 viikkoa aikaisemmin ennen palautuspäivää." (lausuma10)

"Verkkotehtävät selvemmiksi ja paremmin ohjaaviksi, käyttäjäystävällisimmiksi ja enemmän vuorovaikutusta edistäviksi." (lausuma 41)

Opiskelijat toivoivat verkkotehtävistä yleisesti enemmän kirjallista palautetta opettajilta.

"Osa opettajista voisi antaa parempaa ja ohjaavampaa palautetta. Pelkkä ok! ei mielestäni riitä." (lausuma 47)

"Mielestäni opettajat eivät kaikki kommentoi/anna palautetta riittävästi verkkotehtävissä, joskus tuntuu että niitä ei lueta ollenkaan, kun ei vastata/anneta palautetta." (lausuma 4)

Opiskelijat arvioivat myös lähi- ja verkko-opiskelujen sisältöjä suhteessa tulevaan lähihoitajan työhön.

”Turhat” oppiaineet vähemmälle. Esim. lääkehoitoa, tietoja joita todella tarvitaan työssä enemmän koulun oppitunteihin. (Ergonomia, ym. ym. enemmän) Lakitekstit, psykologia, kansanterveys ja historia vaikuttavat ovat mielestäni tosi turhia. Voisi sivuuttaa kevyesti ohi.” (lausuma 5)

Esimerkkejä pelkistetyistä lausumista	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
<p>Verkko-opiskelussa tehtävät ajoissa näkyvin moodleen, eikä n. 1 viikkoa aikaisemmin ennen palautuspäivää. (lausuma 10)</p> <p>Moodlen sivut eheämmiksi ja menneet tehtävät, niin etteivät ne automaattisesti ole esillä. (lausuma 11)</p> <p>Verkko-opetustehtävät tulisi käydä tunnilla läpi. (lausuma 14)</p> <p>Verkko-opetus on kohdallani itsenäistä internetin käyttöä. Moodle on tiedotuspaikka, ei opiskelua. (lausuma 21)</p> <p>Enemmän materiaali verkko-opiskeluun esim. linkkejä opittaviin asioihin, (lausuma 25)</p> <p>Moodlea voisi hyödyntää paljon lisää esim. materiaalien jakokanavana. Esim. koealueen käsiteltävät asiat Moodleen, kaikki saa saman tiedon varmasti. (lausuma 28)</p> <p>Selkeämpiä ohjeita sellaisille opiskelijoille, jotka ovat ”huonompia” koneella. Tosi kätevää tarkistaa tietoja ja lukkaria yms. (lausuma 30)</p> <p>Lisää keskustelua verkkoon. (lausuma 36)</p> <p>Verkko-opetus on liikaa oman itsensä varassa, jos on ymmärtänyt jotain väärin, eikä itse ole tietoinen siitä. (lausuma 38)</p> <p>Verkossa olisi hyvä olla</p>	<p>ERILAISTEN OPETUSMENETELMIEN KÄYTTÄMISTÄ VERKOSSA & VERKKOALUSTAN SELKIYTTÄMISTÄ</p>	<p>VERKKOTYÖSKENTELYYN LIITTYVÄT TEKIJÄT</p>	<p>Verkko-opetuksen kehittämiseen liittyvät tekijät</p>

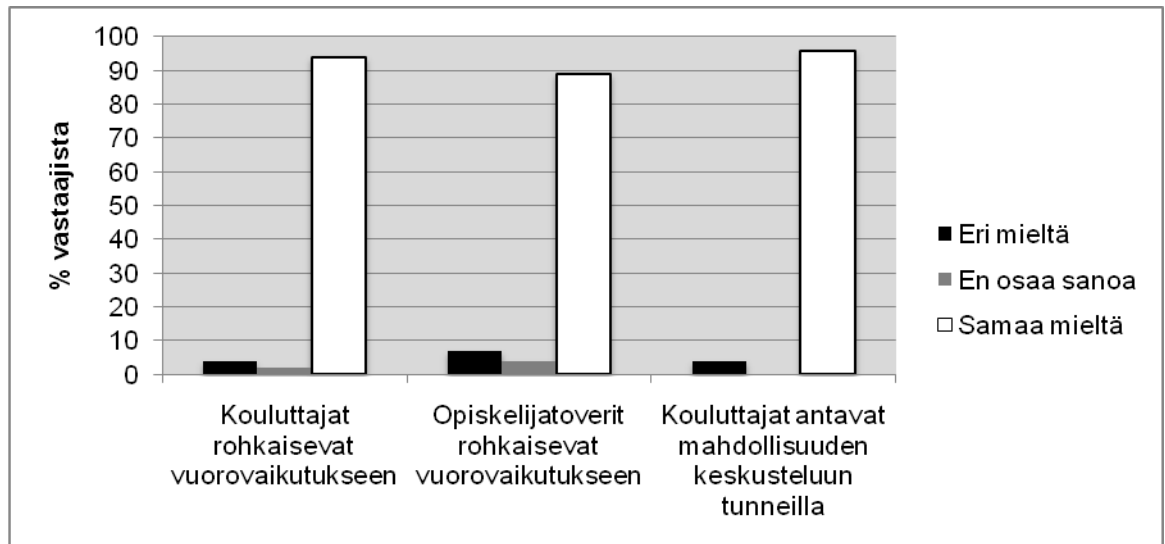
<p>yksilötehtäviä. (lausuma 39) Verkkosivut selvemmiiksi ja paremmin ohjaaviksi, käyttäjäystävällisimmiksi ja enemmän vuorovaikutusta edistäviksi. (lausuma 41) Myös verkossa vaikea löytää tehtäviä, koska edell. syksy/kevät olivat osittain saman otsikon alla. Mitkä sivut ovat luotettavia? ja suositeltavia. Verkko-opetuksen tehokkaampi käyttö-, nyt etäviikoilla ”tyhjää”. (lausuma 43) Verkko-opinnoissa ei niin paljon ryhmitöitä. (lausuma 54) Selkeämpiä ohjeita verkkotehtäviin. (lausuma 67)</p>			
<p>Kaikkiin verkkoon järjestettyihin tehtäviin myös palaute, ei pelkkä arvosana. (lausuma 7) Mielestäni opettajat eivät kaikki kommentoi/anna palautetta riittävästi verkkotehtävissä, joskus tuntuu että niitä ei lueta ollenkaan, kun ei vastata/anneta palautetta. (lausuma 4) Tehtävien palautusaikatauluista pidettävä kiinni ja opettajien olisi asiaan puututtava. Arviointi myöhästyy harmillisesti aina samojen opiskelijoiden takia, jotka palauttavat tehtävät myöhässä(lausuma 23) Tehtävien palautusaikatauluista pidettävä kiinni ja opettajien olisi asiaan puututtava. Arviointi myöhästyy harmillisesti aina samojen opiskelijoiden takia, jotka palauttavat tehtävät myöhässä! 23 Verkko-opetuksen tehtäviä ei aina ole luettu/arvioitu (siis opettajat), (lausuma 42) Palautetta opettajilta/koulutajilta enemmän. Kouluttaja vois antaa palautteen välittömästi, ei vasta viikkojen</p>	<p>PALAUTTEEN LISÄÄMISTÄ VERKKOTYÖSKENTEL YSTÄ</p>		

<p>kuluttua.(lausuma 45) Osa opettajista voisi antaa parempaa ja ohjaavampaa palautetta. Pelkkä ok!, ei mielestäni riitä. (lausuma 47)</p>			
<p>Enemmän tekemällä oppimista.(lausuma51) ."Turhat" oppiaineet vähemmälle. Esim. lääkehoitoa, tietoja joita todella tarvitaan työssä enemmän koulun oppitunteihin. (Ergonomia, ym. ym. enemmän) Lakitekstit, psykologia, kansanterveys-historina+ vaikuttajat ovat mielestäni tosi turhia. Voisi sivuuttaa kevyesti ohi (lausuma 5) Mielestäni lähihoitajan ammattia ei voi opiskella verkon kautta. Netistä löytää tietoja, joissa on apua opiskelussa, mutta verkko-opiskelu ei anna minulle tarpeeksi. Tämä ammatti opettaa tekijäänsä ja keskustelu, mielipiteet antavat vinkkejä muille (lausuma 37) Lähiopetusta saa olla enemmän ammatin keskeisimmistä alueista(lausuma 83)</p>	<p>MUUT TEKIJÄT</p>	<p>YKSITTÄISIIN ASIOIHIN LIITTYVÄT TEKIJÄT</p>	

TAULUKKO 9: Verkko-oppimisympäristön kehittämiseen liittyvät tekijät (25 lausumaa)

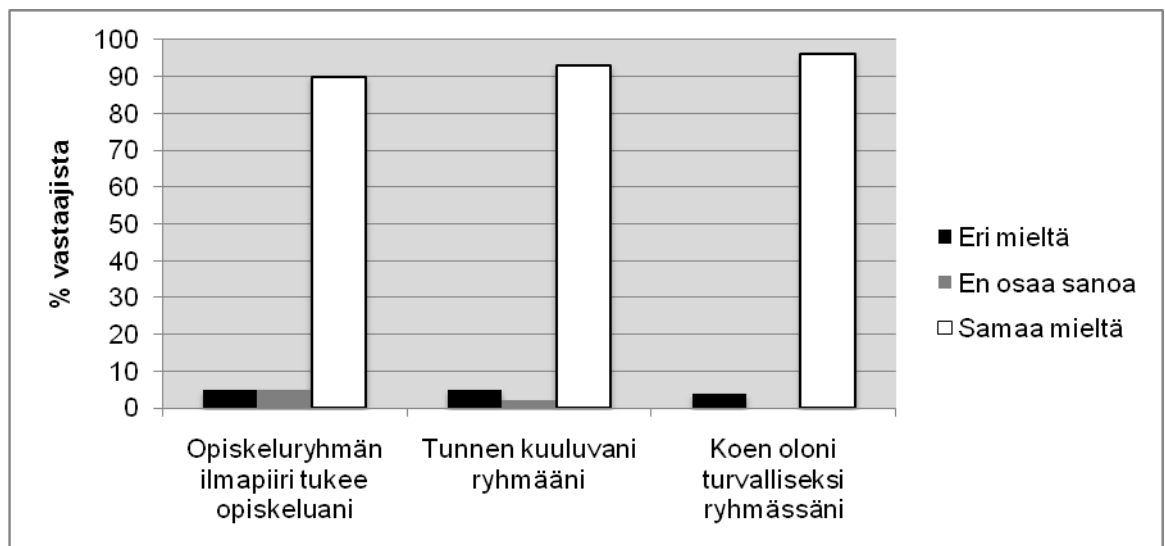
4.4 Luokka-opetuksen sosiaalista oppimisympäristöä kehittämässä

Kehittämishankkeemme kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat sosiaalisen oppimisympäristön todella onnistuneena. Sekä kouluttajat (94%) että opiskelutoverit (89%) nähtiin vuorovaikutukseen rohkaisijoina. Miltei jokainen vastaaja (96%) koki, että kouluttajat antavat mahdollisuuden keskusteluun tunneilla. Kuviossa 15 kuvataan vuorovaikutusta opetuksessa sekä opiskelutovereiden että kouluttajien näkökulmasta.

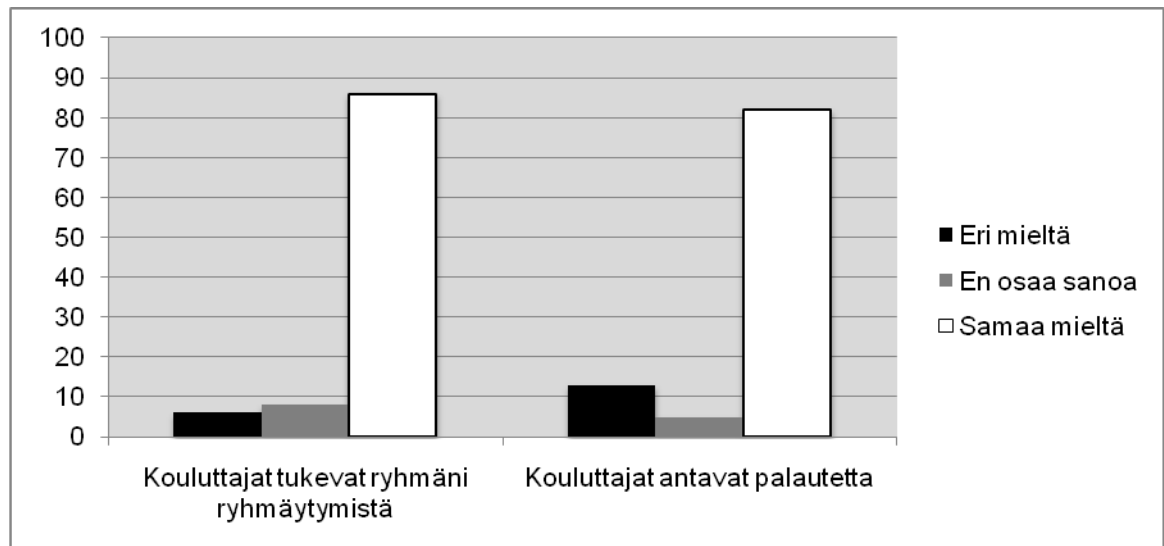
KUVIO 15: Opiskelijoiden näkemyksiä vuorovaikutuksesta (N=83)

Opiskelijat kokivat opiskeluryhmänsä varsin myönteisesti. 90 % vastaajista sanoi, että opiskeluryhmän ilmapiiri tukee heidän opiskeluaan. Ryhmään tunti kuuluvansa 93% vastaajista, ja olonsa turvalliseksi ryhmässä tunsivat lähes jokainen vastaaja (97%). Kuviossa 16 nähdään opiskelijoiden kokemukset ryhmään kuulumisesta ja ryhmän ilmapiiristä.

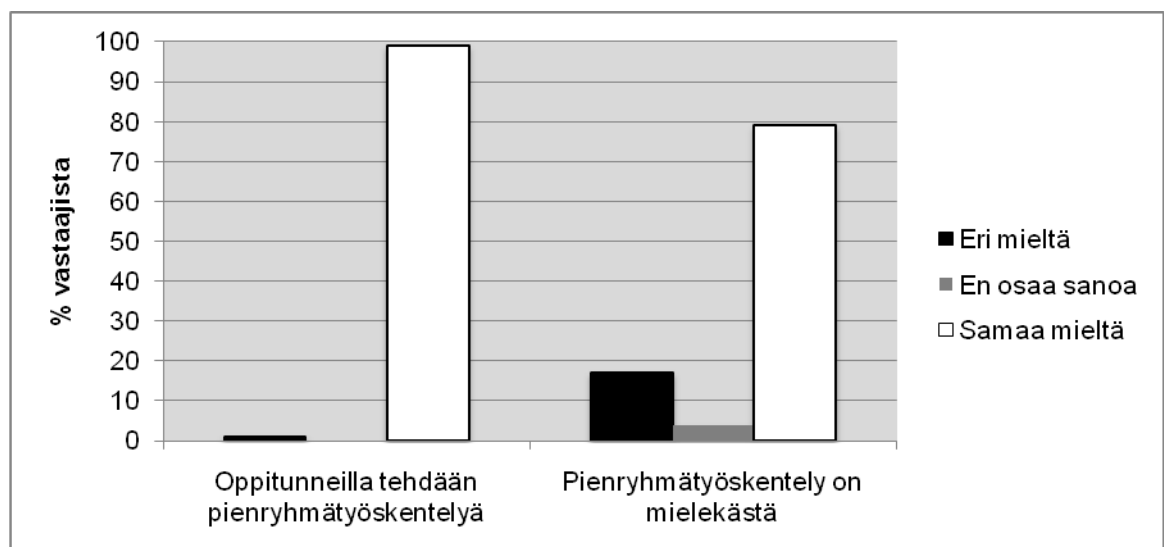
KUVIO 16: Opiskelijoiden näkemyksiä ryhmästään (N=83)

Kouluttajien rooli ryhmän sosiaalisessa oppimisympäristössä nähtiin merkittävänä. 86% vastaajista ilmoitti, että kouluttajat tukevat opiskeluryhmän ryhmäytymistä. Kouluttajien antamaan palautteeseen ei oltu niin tyytyväisiä, 82% vastaajista koki että kouluttajat antavat opiskelijoille palautetta. Kuviossa 17 kuvataan kouluttajien toimintaa opiskelijoiden näkemyksen mukaan.

KUVIO 17: Opiskelijoiden näkemyksiä kouluttajan merkityksestä ryhmän ilmapiiriin (N=83)

Pienryhmätyöskentelyä oppitunneilla tapahtui lähes jokaisen (99%) vastaajan mielestä. Pienryhmä työskentelyn hyödyllisyys oppimisen kannalta herätti myös vastakkaisia ajatuksia, 17 % kyselyyn vastanneista koki että pienryhmätyöskentely ei ole hyödyllistä heidän oppimisensa kannalta. Kuviossa 18 kuvataan pienryhmätyöskentelyä.

KUVIO 18: Opiskelijoiden näkemyksiä pienryhmätyöskentelystä (N=83)

Tarkasteltaessa sosiaalisen oppimisympäristön kokemista emme havainneet yhteyksiä minkään taustamuuttujan kanssa.

Kehittämishankkeessa etsittiin vastausta siihen, miten opiskelijat haluaisivat kehittää koulutuksen sosiaalista oppimisympäristöä. Aineistosta saatiin esille yhteensä 24

lausumaa (taulukko 10), jotka kuvasivat opiskelijoiden sosiaalisen oppimisympäristön kehittämiseen liittyviä asioita. Teemoiksi muodostuivat pienryhmätyöskentelyyn liittyvät tekijät, yhteisten asioiden käsittelemiseen ja palautteeseen liittyvät tekijät ja yksittäisiin liittyvät tekijät.

Pienryhmätyöskentelyyn liittyvistä tekijöistä ilmeni kaksi asiaa: toiset opiskelijat halusivat, että ryhmätehtäviä olisi enemmän ja toisten opiskelijoiden mielestä ryhmätehtäviä oli liikaa ja niitä voisi vähentää.

Eräät opiskelijat kokivat ryhmätyöskentelyn hyväksi opetusmenetelmäksi.

” Pienryhmätyöskentelyä voisi olla enemmän, ryhmä sisällä asiat käydään yhteisesti läpi ja jokaisella on oma tehtävä.” (Lausuma 53)

” Ryhmätenteissä minäkin sain (uskalsin) ääneni kuuluviin ja (huomioitiin) ja tykkäsin niistä. ” (Lausuma 62)

Eräät opiskelijat eivät kokeneet ryhmätyöskentelyä hyväksi opetusmenetelmäksi. Samassa koettiin myös, että ryhmät pitäisi jakaa eri tavalla.

” En koe hyötyväni laisinkaan pienryhmätyöskentelystä.” (Lausuma 47)

” Pienryhmien sekoittaminen, ei aina samat samassa ryhmässä.” (Lausuma 31)

Moni opiskelija toivoi enemmän palautetta kouluttajilta. Palautetta toivottiin tehtävistä ja myös ryhmätöiden purkamisen yhteisesti tunnilla nousi esille.

” Kouluttajat voisivat antaa palautteen suoraan opiskelijoille, ei vain toisille kouluttajille.” (Lausuma 21)

Jotkut opiskelijat halusivat myös opetustunneista vuorovaikutteisempia ja enemmän keskustelua opetukseen.

” Enemmän keskusteluita, ei ” kalvosulkeisia” . Mitään hyötyä ei ole tuijottaa valmiita tekstejä seinältä, joita opettaja vain lukee meille” (Lausuma 5)

Muina tekijöinä opiskelijat toivat esille muun muassa ryhmään liittyviä asioita ja käytännön työelämään tutustumista.

”Enemmän käytännön harjoittelua ja tutustumista tulevaan toimintaympäristöön.” (Lausuma41)

Esimerkkejä pelkistetyistä ilmauksista	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategori a
<p>Ehkä hieman enemmän ryhmissä tehtäviä juttuja...ns. ”tyky”päiviä parantamaan vielä enemmän ryhmän henkeä (lausuma 3)</p> <p>Pienryhmätyöskentelyä voisi olla enemmän, ryhmä sisällä asiat käydään yhteisesti läpi ja jokaisella on oma tehtävä (lausuma 53)</p> <p>Meillä ryhmä todella hyvä, ikä tulee kaikkia opiskelijoita ja opettajia kun opiskelu loppuu. Ryhmätenteissä minäkin sain (uskalsin) ääneni kuuluviin ja (huomioitiin)ja tykkäsin niistä (lausuma 62)</p> <p>Enemmän pienryhmätöitä (lausuma 67)</p>	<p>PIENRYHMÄTYÖSKENTELYN LISÄÄMISTÄ</p>	<p>PIENRYHMÄTYÖSKENTELYN LIITTYVÄT TEKIJÄT</p>	<p>Tekijät sosiaalisen oppimisympäristön kehittämiseksi</p>
<p>Ryhmätehtäviä liikaa (lausuma 42)</p> <p>Ryhmätyöt vähemmäksi (lausuma 45)</p> <p>En koe hyötyväni laisinkaan pienryhmätyöskentelystä (lausuma 47)</p> <p>Välillä tuntuu ryhmätyöskentelyä olevan koko ajan..Ehkä turhankin paljon (lausuma 59)</p> <p>Pienryhmien sekoittaminen, ei aina samat samassa ryhmässä (lausuma 31)</p> <p>Istumajärjestystä ja ryhmientehtävä kokoonpanoa voisi muuttaa useammin, ettei tulisi kuppikuntia (lausuma</p>	<p>PIENRYHMÄTYÖSKENTELYN VÄHENTÄMISTÄ & RYHMÄKHOON MUUTTAMISTA</p>		

36)			
<p>Enemmän keskusteluita, ei "kalvosulkeisia". Mitään hyötyä ei ole tuijottaa valmiita tekstejä seinältä, joita opettaja vain lukee meille (lausuma 5)</p> <p>Enemmän vapaata keskustelua oppiaineesta, eikä vain niin, että opettaja "posmottaa" 8 h päivässä (toiset opettajat tekevät niin ja jos aihe vielä hieman "kuiva", niin päivät tuntuvat tosi rankoilta) (lausuma 25)</p>	<p>YHTEISEN KESKUSTELUN LISÄÄMISTÄ</p>	<p>YHTEISEEN ASIOIDEN KÄSITTELEMISEEN JA PALAUTTEESEEN LIITTYVÄT TEKIJÄT</p>	
<p>Kouluttajat voisivat antaa palautteen suoraan opiskelijoille, ei vain toisille kouluttajille (lausuma 21)</p> <p>Ryhmätyöt pitäisi käydä läpi yhteisesti-> ei opi kuin oman ryhmän työstä (lausuma 26)</p> <p>Palautetta olisi kiva saada enemmän (lausuma 72)</p> <p>Palautetta saa vain tehdyistä tehtävistä, eikä aina kaikista niistäkään (lausuma 77)</p> <p>Rohkaisua "hiljaisille" lisää (lausuma 30)</p>	<p>PALAUTTEEN LISÄÄMISTÄ</p>		
<p>Että jokaisella olisi velvollisuudet osallistua tuntiin aktiivisesti (lausuma 17)</p> <p>Enemmän käytännön harjoittelua ja tutustumista tulevaan toimintaympäristöön (lausuma 41)</p> <p>Ehkä liikaakin, rajaus! Hypitään aiheesta (lausuma 33)</p>	<p>MUUT TEKIJÄT</p>	<p>YKSITTÄISIIN ASIOIHIN LIITTYVÄT TEKIJÄT</p>	

Taulukko 10: Tekijät sosiaalisen oppimisympäristön kehittämiseksi (20 lausumaa)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämä kehittämishankkeemme tuo esille aikuisopiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia erilaisista oppimisympäristöistä erään aikuisopiston sosiaali- ja terveystieteiden osastossa.

Kehittämishankkeeseemme valikoidut ryhmät kuvastavat hyvin koko valitun aikuisopiston sosiaali- ja terveystieteiden lähihoitajaopiskelijoita. Opiskelijoita oli kaikista eri koulutusyksiköistä, kaikista eri rahoitusmuodoista ja ne kattoivat erilaisia taustamuuttujia. Näkemyksemme mukaan kehittämishankkeen tuloksia voidaan harkitusti yleistää koskemaan koko oppilaitoksen lähihoitajaopiskelijoiden näkemystä.

Kehittämishankkeessamme toteutetun kyselyn voidaan todeta kuvanneen aidosti opiskelijoiden näkemyksiä oppimisympäristöistä. Pyrimme korostamaan tätä hyödyntämällä metodologista triangulaatiota, keräten opiskelijoilta sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista aineistoa.

Fyysisen oppimisympäristön kehittäminen nousi keskeiseksi opiskelijoiden näkemyksissä. Merkittävimmäksi kehittämisen kohteeksi fyysisessä oppimisympäristössä aineistossamme nousi koulutusyksiköiden sisäilma. Sisäilmaan liittyviä ongelmakohtia, kuten ilman laatu, lämpötila ja ilman terveystaustat nousivat esiin niin laadullisessa kuin määrällisessäkin analyysissä. Muita fyysiseen oppimisympäristöön liittyviä kehittämiskohteita olivat oppilaitoksen välineistöön liittyvät tekijät kuten luokkien istuimet ja käytännön harjoitustuntien välineet. Mielestämme fyysiseen oppimisympäristöön liittyvät tekijät tuleekin huomioida erityisellä huolellisuudella jo oppilaitoksen suunnitteluvaiheessa. Tämä vaikuttaa suuresti sekä opiskelijoiden että työntekijöiden työhyvinvointiin ja työssä viihtymiseen.

Työssä oppiminen oppimisympäristönä nähtiin todella merkittävänä osana koulutusta. Opiskelijat olivat tyytyväisiä työelämän ohjaajien ja kouluttajien antamaan ohjaukseen työssä oppimisessa. Opiskelijat kokivat pystyvänsä hyvin soveltamaan teoriaa käytäntöön työssä oppimisen avulla. Laadullisessa aineistossa kehittämisajatuksia työssä oppimiseen liittyen nousi työpaikkojen ohjaajien koulutukseen ja perehdyttämiseen. Myös opiskelijan ohjaamiseen liittyvät asiat, kuten riittävä ajankäyttö ja resurssointi, olivat merkittäviä kehittämisajatuksia. Tämän perusteella tulisi kiinnittää erityistä huomiota oppilaitoksen ja työelämän väliseen yhteistyöhön. Oppilaitoksen tulisi järjestää yhä työelämälähtöisempää koulutusta opiskelijaohjauksen kehittämiseksi ja tarjota aitoja mahdollisuuksia verkostoitumiseen. Myös henkilökohtaisten oppipolkujen

rakentamisen näkökulmasta työssä oppimisen merkitys korostuu. Kun henkilökohtais-
tamiskeskusteluissa opiskelijan kanssa suunnitellaan eri tutkinnonosien työssä oppi-
mispaikkoja, tulisi tehdä laajemmin moniammatillista yhteistyötä.

Lähiopetuksen kehittämiseen ilmeni opiskelijoiden näkemyksissä monia tekijöitä. Tyytyväisyys lähiopetuksen määrään riittävyteen vaihteli merkittävästi. Huomattavia eroja oli havaittavissa eri rahoitusmuotoisten opiskelijoiden välillä. Työvoimapolitiittisten opiskelijoiden näkökulmasta lähiopetusta on riittävästi, mutta omarahoitteiset ja oppi-
sopimusopiskelijat kokivat määrän riittämättömäksi. Myös perhesuhteilla oli merkitystä lähiopetuksen määrän kokemisessa, perheelliset kokivat että lähiopetuksen määrä oli riittävä useammin kuin muut. Laadullisessa aineistossa lähiopetukseen liittyviä kehittä-
mishdotuksia nousi myös lähiopetuksen määrään liittyen. Lähiopetustunteja haluttiin lisää, erityisesti hoitotyön käytännön harjoitustunteihin ja matematiikan (lääkelas-
kennan) opetukseen. Tämä on kriittinen tekijä koulutettaessa opiskelijoita työs-
kentelemään käytännön työssä erilaista apua ja hoitoa tarvitsevien ihmisten kanssa. Mielestämme tuloksemme antavat viitteitä siitä, että opiskelijat kokevat lähiopetuksen hyvin merkitykselliseksi ja tarvitsevat kouluttajien fyysistä läsnäoloa ja ohjausta oman sisäisen turvallisuudentunteen ylläpitämiseksi. Myös lähiopetuksen organisointiin liitty-
en nostettiin kehittämisajatuksia, esimerkiksi erilaisten menetelmien käyttöön (tutustu-
miskäyntien lisääminen, pienryhmätyöskentelyn vähentäminen) ja ajankäytön suunnitel-
mällisyyteen. Aineistosta nousi esiin myös erilaisten oppimismenetelmien ja oman oppimistyylin löytämisen tärkeys, kun opiskelijoilta edellytetään yhä itsenäisempää otetta opiskeluun.

Verkko-oppimisympäristöt nähtiin pääsääntöisesti monipuolisena ja mielekkäinä ympäristöinä. Verkko-opinnoissa kontaktit koettiin vähäisiksi, sekä opiskelijoiden kesken että kouluttajiin nähden. Opiskelijat kaipasivat lisää ohjausta verkko-
oppimisympäristön käyttöön. Aineistosta nousi esiin vahvasti myös eri-ikäisten ihmisten erilainen suhtautuminen verkko-opiskeluun. Verkkoalustat ovat merkityksellinen tiedonjakokanava, mutta niiden käytettävyyteen haluttiin kohennusta. Selkeänä kehittä-
mishdotuksena opiskelijat nostivat ohjauksen ja palautteenannon merkityksen myös verkko-opinnoissa. Opiskelijat näkivät verkon lähiopetuksen tukena, ei sitä korvaavana. On syytä pohtia, suosiiko verkko-opiskelu tietynlaisia opiskelijoita? Verkko-opinnoissa ei voida palvella esimerkiksi kinesteettisiä opiskelijoita ja tarjota käytännön harjoituksia. Verkko asettaa myös haasteensa niille opiskelijoille, joilla

esimerkiksi tietotekniset taidot ja verkon käyttö on vaikeampaa. Myös niille opiskelijoille, joille itsensä ilmaisu kirjallisesti on vaikeampaa, verkko-opiskelu voi olla haasteellisempaa. Mielestämme verkko-oppimisympäristöt asettavat omat kehittämistarpeensa myös meille kouluttajille. Tähän tuleekin kiinnittää jatkossa huomiota ja tarjota meille mahdollisuuksia verkon käyttämiseen entistä opiskelijälähtöisemmin.

Sosiaaliseen oppimisympäristöön oltiin pääsääntöisesti varsin tyytyväisiä. Opiskelijat kokivat hyvin tasaisesti sosiaalisen oppimisympäristön varsin onnistuneena. He kokivat olonsa turvalliseksi omassa ryhmässään ja vuorovaikutus kouluttajiin ja opiskelijoiden välillä oli hyvää. Kehittämisaikatuksina opiskelijat nostivat sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyen pienryhmätyöskentelystä. Sekä pienryhmätyöskentelyn lisäämistä että vähentämistä ehdotettiin. Suoraa palautetta puolin ja toisin toivottiin enemmän, tämä edellyttää myös meiltä kouluttajilta aktiivisempaa roolia palautteen antajana. Kehittämisen kohteeksi tuloksista nousi esiin myös opetusmenetelmien kehittäminen yhä keskustelelevampaan suuntaan. Kokonaisuudessaan uskomme että näin myönteinen tulos kertoo onnistuneesta opiskelijavalinnasta sekä korkealaatuisesta opetuksesta kouluttajien taholta.

Kehittämishankkeen tuloksia tarkasteltaessa voidaan todeta, että opiskelijat olivat kautta linjan melko tyytyväisiä oppilaitoksen erilaisiin oppimisympäristöihin. Opiskelijat olivat kautta linjan melko tyytyväisiä oppilaitoksen erilaisiin oppimisympäristöihin. Erityisen myönteisesti opiskelijat kokivat työssä oppimisen oppimisympäristönä sekä sosiaalisen oppimisympäristön. Verkko-oppimisympäristöön suhtauduttiin melko myönteisesti ja vähiten tyytyväisiä oltiin koulutusyksiköiden fyysiseen oppimisympäristöön.

Tässä työssä oppimisympäristöt jaoteltiin eri osioihin luettavuuden ja hallittavuuden näkökulmasta. Kehittämishankkeen työstämisen myötä näkemyksemme oppimisympäristöistä muuttui ja laajeni. Kokemuksemme perusteella oppimisympäristöjen käsitteen määrittelyä tuleekin laajentaa niin, että kyse ei ole yksittäisistä oppimisympäristöistä vaan kokonaisvaltaisista opiskelijan oppimisen tukemisesta. Oppimisympäristöt näyttäytyvät erilaisissa tilanteissa eri tavoin ja luoden näin moninaisempaa käsitystä myös meistä itsestämme kouluttajina ja ihmisinä. Kaikki edellä mainittu nivoutuu koulutuksen ja työkokemuksen myötä sisäistämäämme käyttöteoriaan.

Kehittämishankkeen myötä ymmärryksemme kouluttajan roolin moninaisuudesta korostui. Opimme tarkastelemaan opettajuutta itsessämme oppimisympäristöjen näkökulmista ja oppimisen vastavuoroisuuden merkitystä. Kehittämishankkeen työstäminen oli kaikille meille merkittävä oppimiskokemus, joka on antanut eväitä myös arjen työhön.

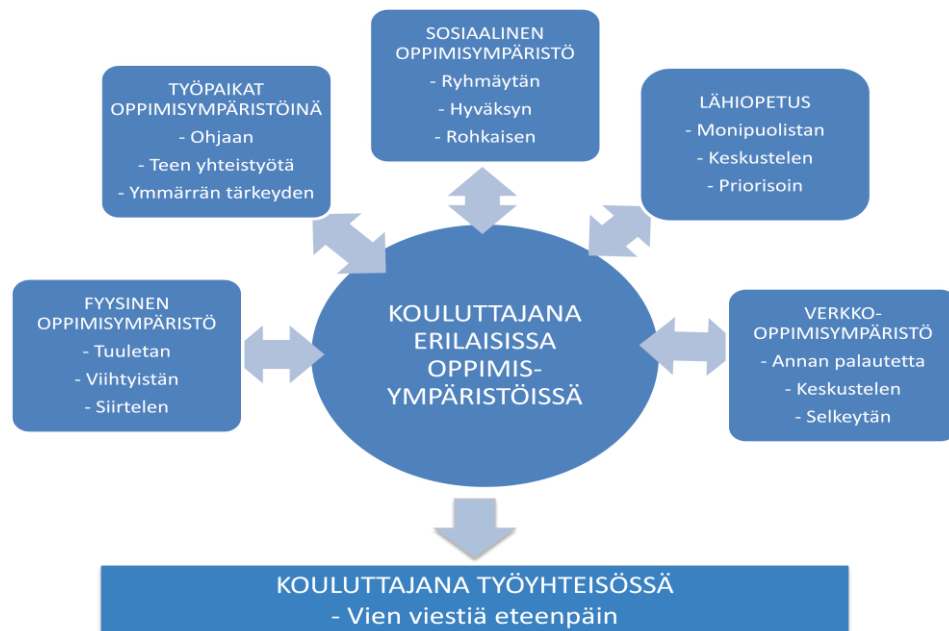
Toivomme että olemme tässä kehittämishankkeessa onnistuneet tavoittamaan opiskelijan äänen ja kuulemaan sitä aidosti. Tärkeää on myös opiskelijan viestien vieminen eteenpäin ja heidän äänitorvena toimiminen. Kehittämisen kohteeksi nouseekin yhteinen arvokeskustelu, mitä asiakaslähtöisyys koulutuksessa todella tarkoittaa.

Yhteinen keskustelu oppimisympäristöistä ja niiden merkityksestä on tärkeää. Mielekästä olisi laajentaa omia näkemyksiä myös yli maakuntarajojen ja kuulla toisten oppilaitosten näkemyksiä ja kokemuksia oppimisympäristöistä ja niiden hyödyntämisestä.

Yhteiskunnallisella tasolla jo opetussuunnitelmia kehitettäessä tulisi oppimisympäristönäkökulmat huomioida entistä monipuolisemmin. Voisimme hyödyntää myös toisten kulttuurien oppimiskokemuksia oppimisympäristöistä yhä laajemmin. Monikulttuurisuuden lisääntymisen myötä tällöin voisimme myös tukea omia monikulttuurisia opiskelijoita opiskelussaan entistä paremmin.

Tulemme hyödyntämään kehittämishankkeemme tuloksia niin omassa arjen työssämme monipuolistaen omia opetusmenetelmiämme ja huomioiden uudella tavalla oppimisympäristöjä. Omassa työyksikössämme esittelemme työmme tuloksia innostaen kollegoja ja johtoa oivaltamaan oppimisympäristöjen merkitystä. Kyselyssä mukana olleelle aikuisopistolle esittelemme kehittämishankettamme kuukausittaisessa yhteisessä palaverissa. Kansallisella tasolla kerromme työmme tuloksista ”Vaikuttavat oppimisympäristöt terveysalalla” terveysalan koulutuksen kansallisessa konferenssissa 30. – 31.5.2011.

Kehittämishankkeemme kristallisoi ajatuksiamme kouluttajan työn sisällöistä opiskelijalähtöisesti. Kuviossa 19 kuvaamme sitä, kuinka kouluttajana huomioimme kehittämishankkeessamme nousseet ajatukset erilaisissa oppimisympäristöissä.

KUVIO 19: Kouluttajan asema oppimisympäristössä

Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia kouluttajien näkökulmaa oppimisympäristöjen hyödyntämistä opiskelijoiden oppimisessa. Myös työelämän ohjaajien kokemukset työpaikasta oppimisympäristönä olisivat tärkeitä kuulla. Kehittämishankkeemme tutkimusaluetta voisi laajentaa myös muille koulutusaloille ja selvittää heidän näkemyksiään oppimisympäristöistä. Mielekästä olisi myös tutkia aihetta eri koulutusasteilla ja selvittää miten esimerkiksi nuoret opiskelijat kokevat erilaiset oppimisympäristöt. Jatkossa voisi selvittää fyysistä oppimisympäristöä omassa koulutusyksikössämme entistä syvällisemmin hyödyntäen erilaisia määrällisiä suureita ja pohtia niiden merkitystä opiskelijoiden kokemuksiin.

LÄHTEET

Burns N & Grove S 2005. The practice of nursing research. Conduct, critique and utilization. WB Saunders Company: Texas.

Engeström Y 1990. Perustietoa opetuksesta. Valtiovarainministeriö. Valtion painatuskeskus: Helsinki, 58-59.

Etelä-Karjalan Aikuisopisto 2010: Näytön järjestämissuunnitelma, sosiaali- ja terveysalan perustutkinto.

Eteläpelto A & Rasku-Puttonen H 1999. Projektioppimisen haasteet ja mahdollisuudet. Teoksessa Eteläpelto A & Tynjälä P. Oppiminen ja asiantuntijuus. WSOY: Juva, 181 – 205.

Ikonen O & Virtanen P 2004: HOJKS II – yksilölliset opetussuunnitelmat ja opetus. Teoksessa HOJKS II. PS Kustannus: Tampere, 23 – 46.

Kepanen P 2009. Johdatusta oppimisympäristön tarkasteluun. Luento 25.8.2009. [online] [viitattu 18.10.2009]
[http://www.intermin.fi/lh/lappi/bulletin.nsf/bydate/3BDE684BD243E8ABC225760A00200C9B/\\$file/DIAT%20Pirkko%20Kepanen.pdf](http://www.intermin.fi/lh/lappi/bulletin.nsf/bydate/3BDE684BD243E8ABC225760A00200C9B/$file/DIAT%20Pirkko%20Kepanen.pdf).

Komonen K 2002. Työssäoppiminen oppimisympäristönä – Työssä oppimisen pedagogiikka ja organisointi Itä-Suomen työkoulu 2000 – hankkeessa. Kuopion Yliopisto. [online] [viitattu 18.9.2010] <http://www.uku.fi/mci/tyokoulu/pdtyokatja.pdf>.

Leppilampi A & Piekkari U 1999 Opitaan yhdessä. Aikuiskoulutusta yhteistoiminnallisesti. Asko Leppilampi Oy: Lahti.

Manninen J, Burman A, Koivunen A, Kuittinen E, Luukannel S, Passi S, & Särkkä H 2007: Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Opetushallitus. Vammalan kirjapaino Oy: Vammala.

Manninen J 2003: Ohjaus verkkopohjaisessa oppimisympäristössä. Teoksessa

Matikainen J (toim): Oppimisen ohjaus verkossa. Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia. Oppimateriaaleja 121. Yliopistopaino: Helsinki, 27-40.

Manninen J & Pesonen S 2000. Aikuisdidaktiset lähestymistavat. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen suunnittelun taustaa. Teoksessa Matikainen J & Manninen J 2000. Aikuiskoulutus verkossa: verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus: Lahti, 63-79.

Markkanen S 2007. Työssä oppimisen ohjaus ja erityinen tuki. Teoksessa: Markkanen S, Kohonen S-M & Nieminen A 2007: Ohjatusti työhön – oppiminen, motivointi ja sosiaalinen yrittäjäyys. Diakonia-Ammattikorkeakoulun julkaisuja. B 34. Juvenes Print Oy: Tampere, 14- 96.

Nevgi A & Juntunen M 2005: Laadukas oppiminen verkossa – opettajien ja opiskelijoiden kokemukset. Teoksessa Nevgi A, Löfström E & Evälä A (toim): Laadukkaasti verkossa. Yliopistollisen verkko-opetuksen ulottuvuudet. Kasvatustieteen laitoksen julkaisuja. Yliopistopaino: Helsinki, 45-80.

Nuikkinen K 2006: Terveellinen ja turvallinen koulurakennus. Opetushallitus. Saarijärven Offset Oy: Saarijärvi.

OPH 2009: Oppimisympäristöhankkeiden kuvaukset. Tulevaisuuden osaajat Oulujoella/ Arjen tietoyhteiskunta-pilotti, Oulun kaupungin opetustoimi. [online] [viitattu 17.8.2009] http://www.oph.fi/oppimisymparistohankkeet_2009/yhteisollisyys_ ja_yhteistoiminnallinen_oppiminen/tulevaisuuden_osaajat_oulujoella/

OPH 2010. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, Lähihoitaja. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Määräys 7/011/2010. Oy Fram AB: Vaasa.

Saariaho M-L 2007. Verkko lähiopetuksen tukena. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. [online] [viitattu 18.8.2010] <https://publications.theseus.fi/handle/10024/20037>

Sahlberg P & Leppilampi A 1994. Yksinään vai yhteisvoimin? Yhdessäoppimisen mahdollisuuksia etsimässä. Yliopistopaino: Helsinki.

Salmio M-H & Mäkelä M 2009. Ammatillisen peruskoulutuksen opetuksen ja ohjauksen

määrä ja riittävyys. Opetushallitus ja Turun ammatti-instituutti. Tampereen yliopistopaino. [online] [viitattu 1.8.2010]
http://www.oph.fi/download/114597_Ammatillisen_peruskoulutuksen_opetuksen_ja_ohjauksen_maara_ja_riittavyys.pdf

Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2010: Virtuaaliopetuksen määritelmät. [online] [viitattu 19.9.2010] <https://www.amk.fi/opetushenkilosto/virtuaaliopetus.html>.

Vainionpää J 2006. Erilaiset oppijat ja oppimateriaalit verkko-opiskelussa. Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Acta Universitatis Tamperensis 1133, Tampereen yliopistopaino: Tampere.

Viskari S 2009. Opettaja peilissä. Katse ammatilliseen kasvuun. Rakkaudesta pedagogiikkaan. Teoksessa: Vuorikoski M & Törmä T (toim). 2009. Kansanvalistuseura: Helsinki, 140-141.

LIITTEET

LIITE 1) TUTKIMUSLUPA

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

21.9.2010

n rehtori

Opiskelemme opettajan pedagogisia opintoja Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa ja saamme opintomme päätökseen jouluna 2010. Opintoihimme sisältyy kehittämishankkeen tekeminen.

Kehittämishankkeemme tavoitteena on selvittää erilaisten oppimisympäristöjen merkitystä lähihoitajaopiskelijoiden opiskeluun ja oppimiseen. Kehittämishankkeestamme saatua tietoa voidaan hyödyntää koko Aikuisopiston koulutuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Kehittämishanke toteutetaan strukturoituna kyselynä satunnaisotannalla valituille lähihoitajaopiskelijaryhmille (n = 71). Opiskelijaryhmät edustavat erilaisia rahoitusmuotoja ja oppimisympäristöjä. Strukturoidut kyselyt suoritetaan viikoilla 39 – 40, ja hoidamme itse kyselytilanteet. Kyselyt toteutetaan vapaaehtoisesti ja täysin nimettöminä, eikä opiskelijoiden henkilöllisyys paljastu missään vaiheessa.

Kehittämishankkeestamme valmistuu raportti marraskuussa 2010, jonka esittelemme mielellämme esimerkiksi koulutusosalakokouksessa.

Täten pyydämme lupaa kyselyn toteuttamiseen ssa.

Yhteistyöstä kiittäen

Marika Haukka, Sirpa Ingman-Hartikainen, Sirkka Kauppi, Niina Koponen ja Anna-Liisa Mansukoski

Yhteyshenkilö: TtM Marika Haukka, p. 040-5474587, marika.haukka@ek-aktiva.fi

Kehittämishankkeen ohjaaja: KM Kosti Nivalainen, kosti.nivalainen@tamk.fi

Ilmyvelusyfty 27.9.2010

rehtori

LIITE 2)

KYSELYLOMAKE

Hyvä lähihoitajaksi opiskeleva,

Opiskelemme ammatillisen opettajan pedagogista pätevyyttä Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa ja valmistumme jouluna 2010. Opintoihimme kuuluu kehittämishanke (vrt. teidän opiskelujen opinnäytetyö). Oman kehittämishankkeemme tavoitteena on tuottaa tietoa erilaisten oppimisympäristöjen merkityksestä oppimiseen. Siksi käännyimmekin nyt sinun puoleesi, sillä sinulla on tätä tietoa ☺

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, eikä nimesi tule missään vaiheessa kyselyä esiin. Kyselyyn vastaaminen tai vastaamatta jättäminen ei vaikuta opintojesi kulkuun eikä arviointiin. Toivomme vastaustasi, sillä Sinun kokemuksesi ovat tärkeitä.

Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää aikuisopiston opetuksen suunnittelun ja toteutuksen kehittämisessä.

Kiitos vastauksestasi ja menestystä opinnoillesi!

Marika Haukka, Sirpa Ingman-Hartikainen,

Sirkka Kauppi, Niina Koponen

ja Anna-Liisa Mansukoski

HYVÄ VASTAAJA,

Valitse oma mielipidettäsi lähinnä oleva vastausvaihtoehto. Vastaa kaikkiin kysymyksiin. Monivalintatehtävien jälkeen sinulla on mahdollisuus tuoda esiin omia kehittämisajatuksiasi erilaisista oppimisympäristöistä.

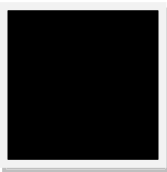
TAUSTATEKIJÄT

1. Ikä _____ (vuosina)

2. Aikaisempi koulutus
 - Peruskoulu
 - Lukio
 - Ammatillinen tutkinto, mikä _____
 - Joku muu, mikä _____

3. Perhesuhteet
 - Asun yksin
 - Avo / avioliitto, ilman lapsia
 - Lapsiperhe
 - Joku muu, _____

4. Opiskeluni rahoitusmuoto
 - Omarahoitteinen (SA / ILH)
 - Työvoimapolitiittinen (TY / ITE)
 - Oppisopimus (OL / OLI)
 - Muu, mikä: _____

5. Opiskelupaikkakunta
 -
 -
 -

6. Valmistumisajankohta: _____
kk / vuosi

KOULU JA TYÖPAIKAT OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
6. Koulussa on miellyttävät istuimet	☐	☐	☐	☐	☐
7. Luokkatila on viihtyisä	☐	☐	☐	☐	☐
8. Luokkatilan kalusteet on muunneltavissa	☐	☐	☐	☐	☐
9. Koulussa on hyvä sisäilma	☐	☐	☐	☐	☐
10. Luokkatiloissa on sopiva lämpötila	☐	☐	☐	☐	☐
11. Luokkatilassa on rauhallista opiskella	☐	☐	☐	☐	☐
12. Luokkatila on riittävän suuri ryhmäkokoon nähden	☐	☐	☐	☐	☐
13. Koulun yleiset tilat ovat rauhallisia	☐	☐	☐	☐	☐
14. Käytännön harjoitustunneilla käytetyt välineet ovat asiallisia	☐	☐	☐	☐	☐
15. Käytännön harjoitustuntien tilat ovat asiallisia	☐	☐	☐	☐	☐
16. Aidoissa työpaikoissa tapahtuva työssä oppiminen on motivoivaa	☐	☐	☐	☐	☐
17. Työssä oppiminen on tärkeä osa koulutustani	☐	☐	☐	☐	☐
18. Olen pystynyt soveltamaan teorian tietoa hyvin työssä oppimiseen	☐	☐	☐	☐	☐
19. Opettajien antama ohjaus työssä oppimisessa on ollut hyvää	☐	☐	☐	☐	☐
20. Työelämän ohjaajien antama ohjaus työssä oppimisessa on ollut hyvää	☐	☐	☐	☐	☐
21. Työssä oppimisen pituus on ollut sopiva	☐	☐	☐	☐	☐
22. Työpaikat ovat olleet soveltuvia työssä oppimiselle	☐	☐	☐	☐	☐

Miten haluaisin kehittää koulun oppimisympäristöä tai työpaikoilla tapahtuvaa työssä oppimista:

SOSIAALINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
23. Kouluttajat rohkaisevat vuorovaikutukseen	☐	☐	☐	☐	☐
24. Opiskelijatoverini rohkaisevat vuorovaikutukseen	☐	☐	☐	☐	☐
25. Kouluttajat antavat mahdollisuuden keskusteluun tunneilla	☐	☐	☐	☐	☐
26. Opiskeluryhmäni ilmapiiri tukee opiskeluani	☐	☐	☐	☐	☐
27. Koen oloni turvalliseksi opiskeluryhmässäni	☐	☐	☐	☐	☐
28. Tunnen kuuluvani opiskeluryhmääni	☐	☐	☐	☐	☐
29. Kouluttajat ovat tukeneet opiskeluryhmäni ryhmäytymistä	☐	☐	☐	☐	☐
30. Kouluttajat antavat opiskelijoille palautetta	☐	☐	☐	☐	☐
31. Oppitunneilla tehdään pienryhmätyöskentelyä	☐	☐	☐	☐	☐
32. Pienryhmätyöskentely on hyödyllistä oppimiseni kannalta	☐	☐	☐	☐	☐

Miten haluaisin kehittää koulutuksen sosiaalista oppimisympäristöä?

LÄHI- JA VERKKO-OPETUS OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
33. Lähiopetusta on ollut riittävästi.	☐	☐	☐	☐	☐
34. Verkon käyttäminen oppimisympäristönä on mielekästä	☐	☐	☐	☐	☐
35. Käytän verkkoa aktiivisesti oppimisympäristönä	☐	☐	☐	☐	☐
36. Pysyn verkko-opinnoissa hyvin aikataulussa	☐	☐	☐	☐	☐
37. Verkko-opiskelussa minulla on runsaasti kontakteja toisiin opiskelijoihin	☐	☐	☐	☐	☐
38. Verkko-opiskelussa minulla on runsaasti kontakteja kouluttajiin	☐	☐	☐	☐	☐
39. Saan riittävästi teknistä tukea verkko-opintojen suorittamisessa	☐	☐	☐	☐	☐
40. Saan riittävästi ohjausta verkko-opintojen suorittamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
41. Saan riittävästi palautetta verkko-opinnoistani kouluttajalta	☐	☐	☐	☐	☐
42. Verkkokeskustelut tukevat oppimistani	☐	☐	☐	☐	☐
43. Verkossa oppimaani asiaa on helppo siirtää käytäntöön	☐	☐	☐	☐	☐

Miten haluaisin kehittää lähi- ja verkko-opetusta?

KIITOS VASTAUKSESTASI !!

LIITE 3)

KYSELYN TULOKSET KESKIARVOINA

Väittäjä	min	ka	hajonta	max
Luokkatilan viihtyisyys	1	2,78	1,00	5
Luokkatilan koko	1	3,33	1,37	5
Luokkatilan rauhallisuus	1	3,54	1,01	5
Koulun yleisten tilojen rauhallisuus	1	3,14	1,01	5
Luokan istuimet	1	2,62	1,22	4
Luokan kalusteiden muunneltavuus	1	2,96	1,15	5
Luokan sisäilma	1	1,86	0,85	5
Luokan lämpötila	1	2,77	1,24	5
Harjoitustuntien tilat	1	3,61	1,13	5
Harjoitustuntien välineet	1	3,54	1,20	5

Väittäjä	min	ka	hajonta	max
Työssä oppimisen motivaatio	3	4,73	0,52	5
Työssä oppiminen tärkeys	4	4,92	0,28	5
Teoriatiedon soveltaminen	1	4,37	0,65	5
Opettajan ohjaus työssä oppimisessa		4,17	0,79	5
Työelämän ohjaajan työssä oppimisessa	2	4,39	0,72	5
Työssä oppimisen pituus	2	4,10	0,98	5
Työpaikat soveltuvuus	2	4,46	0,68	5

Väittäjä	min	ka	hajonta	max
Lähiopetuksen riittävyys	1	3,14	1,51	5
Verkko-opetuksen mielekkyys	1	3,58	1,15	5
Verkko-opetuksen aktiivisuus	1	3,82	1,18	5
Verkko-opetuksen aikataulut	1	3,83	1,07	5
Kontaktit opiskelijatovereihin	1	2,49	1,12	5

Kontaktit kouluttajiin	1	2,61	1,09	5
Tekninen tuki	1	3,24	1,20	5
Ohjaus verkko-opinnoissa	1	3,48	1,10	5
Palaute verkko-opinnoissa	1	3,13	1,23	5
Verkkokeskustelujen mielekkyys	1	2,78	1,07	5
Verkossa opitun soveltaminen käytäntöön	1	3,41	0,99	5

Väittäjä	min	ka	hajonta	max
Vuorovaikutus / kouluttajat	2	4,30	0,69	5
Vuorovaikutus / opiskelijatoverit	2	4,19	0,82	5
Mahdollisuus keskusteluun	2	4,43	0,68	5
Opiskeluryhmän ilmapiiri	1	4,40	0,88	5
Opiskeluryhmän turvallisuus	1	4,65	0,72	5
Opiskelijaryhmään kuuluminen	1	4,57	0,86	5
Ryhmäytymisen tukeminen	2	4,22	0,84	5
Palautteen antaminen	2	4,05	0,97	5
Pienryhmätyöskentelyn tekeminen	2	4,53	0,56	5
Pienryhmätyöskentelyn hyödyllisyys	1	3,95	1,12	5